

Переможемо з Україною в серці У переддень Свята Незалежності — про нас і найближчу рідню

Олена БОНДАРЕНКО,
депутат ВР України III-VI скликань

Кортити поринути у розчулені ретро-спекції.
Але виходить на інше.

Минулорічні вибори вкотре засвідчили: Незалежності от-от тридцять років, Союз уже ген де, а процес мислення й досі для багатьох залишиться болісним.

Лукава дрібнота, вигулькнувши невідь звідки, заповзлася нас усіх наздоганяти, аби заподіяти добро. Прозрілі принишкли. Ті, що “какаяразніца”, поагресивнішали.

А ви не помічали, що наш Отець небесний — великий майстер проводити паралелі?

Так, я знову про Білорусь. Суб’єктивно і без претензій на правоту.

Поділюся спостереженням, для мене дуже важливим. Здається, ні під час виборчого процесу, ні на початку протестів майже не було чути білоруської мови. Конкуренти Лукашенка не говорять (чи говорять погано) білоруською. Переважно підтримують двомовність. Протестувальники у своїй більшості також говорять російською.

Звичайно, величезну роль відіграла русифікаторська політика Москви. Безумовно, влада на чолі з Лукашенком не лише не створює належних умов для зміцнення позицій білоруської мови, а й показує приклад свідомого нехтування нею: мої білоруські друзі не раз зазначали, що вслід за “бацькай” чиновники, судді тощо на запитання білоруською відповідають російською.

Білоруси, як на мене, від русифікації постраждали ще більше, ніж ми.

Ворог вбиває мову, бо вона є великим об’єднавчим чинником. Говорячи чужою мовою, люди не набувають отого внутрішнього тепла, яке робить їх ріднішими.

І от на вулицях і майданах сьогоднішньої Білорусі дедалі частіше чути білоруську: мова є зброєю народу в захисті своєї свободи. Що сильніша зброя, то важче нападникам з нами впоратися. Тож цілком зрозуміло, чому в плинні Білоруського Здвигу люди вважають за актуальне озброїтися рідною мовою. І чому “правоохоронці” особливо жорстоко б’ють протестувальників, які говорять білоруською.

Отже, мова гуртує і відроджує міць духу. В часи випробувань люди спираються на рідну мову, аби зміцнити духом і згуртуватися. Спертися на рідну мову — добрий приклад для нас.

Люблю Білорусь ніжно і сильно. Ця любов — до рідних. З ким, серед іншого, ми найближчі за мовою.

Ця любов — від часів Великого Князівства Литовського, основу якого становили наші пращури.

Від IV Універсалу Української Центральної Ради і III Устаунай Грамати Ради Беларускай Народнай Рэспублікі, якими проголошувалася Незалежність.

“Одніні Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу...”

“Ад гэтаго часу Беларускай Народная Рэспубліка абвешчаеца Незалежнай і Воль-

най Дзяржавай. Самі народы Беларусі, у асобі свайго Устаноучаго Сойму, пастано-ваць аб будучых дзяржаўных зьвязях Беларусі...”

Московські орки однаково люто нищили наш порив до Волі. Всі роки свого панування російські та російсько-радянські загарбники не лише накидали українцям і білорусам комплекс “меншобратства” (як і всім іншим поневоленим народам). На додачу вони невтомно, безугавно, майстерно роз’єднували і віддаляли українців і білорусів одне від одного. Аби не брали собі до голови, що справді братні — саме наші два народи. Бо ж як можна бути над нами “старшим братом”, коли ти взагалі нам ніякий не брат, а отже, й зовсім до слов’янського світу не маєш стосунку?..

24 серпня 1991 року Верховна Рада Української РСР ухвалила “Акт проголошення незалежності України”.

25 серпня 1991 року білоруський парламент проголосив державну незалежність Білорусі.

У різні часи ми показували одне одному приклад незламної й жертвовної любові до свободи і рідного краю. Прикметно, що потрібний приклад поставав саме тоді, коли інший потребував цього найбільше.

Від часів Революції Гідності ми показували приклад всенародної відваги. Коли кремлівські окупанти “організували” нам Донбас (ось він, справжній сенс гасла януковичів — “Всьо будет Донбас”!), ворога зупинив український народ. Добробаги і волонтери; бабці, котрі день і ніч плели шкарпетки; діди, що на своїх подвір’ях ремонтували БТРи, як колись — трактори. Хлопчак, що піднімав українські прапори на териконах і приймали мученицьку смерть від російських бузувирів.

У День нашої Незалежності я думаю про українських героїв і героїнь, які мріяли про Волю і здобували її.

І я думаю про тих, із ким братерство Волі пов’язало мій рідний Народний Рух України — про творців сили, що називалася “Беларускі народны фронт “Адраджэньне””: Зянон Пазьняк, Сяргей Навумчык, співавтор (разом із нашим Михайлом Бойчиши-ним) сміливого проєкту Балто-чорноморського колектора Стас Гусак...

Я згадую депутатів фракції БНФ, які оголосили в парламенті голодування проти референдуму, котрим встановлювалася диктатура президента. 12 квітня 1995 року їх жорстоко побили, а після “виборів” у листопаді одні з них опинилися у в’язниці, інші змушені були рятуватися від репресій за межами країни.

Згадую Михася Жизневського, який 22 січня 2014 року впав від кулі снайпера на нашому Євромайдані, і Алеся Черкаши-

на, котрий віддав життя за волю України на Донбасі...

Ще я думаю, що віднедавна з нами, українцями та українками, щось сталося. З нами всіма, бо наслідки минулорічного позначилися однаково на всіх — причетних і непричетних.

Ви, мабуть, теж чули отой “передвиборчий аргумент”: “Та проголосуєм по пріколу! Та хоть паржом!”. І от, як наслідок наших (я знову кажу — “наших”, бо важко мені відокремити народ від народу) безвідповідальності й недалекоглядності, “пофігізму” і скаліченої самоповаги — лукава зелена дрібнота, вигулькнувши нізвідки, ось уже рік поспіль нас “делаєт”. Відверто, весело, цинічно і з користю для себе.

Ми переважно лише скрушно (обурено, заскочено і т. ін.) “ковтаємо” чергову антрепризу. “Неякісні” діти, “якісні” нардепи з продажем собак для оплати комуналки... Пропозиція про “розширення” російської мови у Донбасі (наче там до війни була ще якась). І “треба просто перестати стріляти”. І повернення у вла-

ду “людей Януковича”, і переслідування волонтерів...

Поки ми з того всього чухаємо потилиці, болотяна твань засмоктує нас, наші Мову і Віру, підбиває на силі Армію і вже підкрадається до нашої Волі...

І от — білоруси. Встали і сказали своєму: “Уцекай!”.

Це настала їхня черга подати нам приклад. Нагадати, що маємо Незалежність і ще маємо трохи часу, аби з усіх сил триматися за неї, як за рятівну стеблинку в морі хижих зазіхань і чужих інтересів.

Зберегти цю найвищу, неперебутню цінність і себе самих у ній означає **працювати, боротися, любити і стояти на сторожі**.

Коли я пишу ці рядки, у Білорусі повстали мінські інтелігенти, шахтарі Со-

лігорська, робітники найбільших заводів.

І до мого серця линуть слова Зянона Пазьняка, мовлені ним зараз, у буремні дні серпня 2020-го (переклад українською наш):

“...Готуймося до боротьби і жертвовності... Ми повинні бути сильними і згуртованими... Переможемо тільки тоді, коли буде Білорусь у серці. Коли будуть ідеали, заради яких ми зможемо піти на офіру. Коли наша мова лунатиме у наших душах. І наші пісні, наша культура, наша велика історія, наш біло-червоно-білий стяг і наша “Пагоня”. Нехай це вічно буде з нами! І тоді ми переможемо”.

А вам, дорогі українці та українки, не здається, що ці слова — і для нас? Вам не здається, що він ближчає — час боротьби і жертвовності? Тож маємо бути сильними і згуртованими. І переможемо — з Україною в серці, з ідеалами, заради яких не страшно піти на жертву і з якими варто і треба жити.

Жыве Беларусь.
Слава Україні.

Звернення до президента України Володимира Зеленського

Пане Зеленський, Ви на дебатах із Петром Порошенком назвали себе вироком п'ятого Президента України. Однак ми, представники національно-демократичних організацій, учасники боротьби за незалежність України, колишні політв'язні, учасники руху шістдесятників і засновники та учасники Народного Руху України — організації, котра очолювала визвольну боротьбу українського народу за незалежність у 90-х роках ХХ ст., — та небайдужі до долі України її активні громадяни, пишемо до вас цього листа й заявляємо, що ваша теперішня діяльність на посаді президента фактично є демонтажем України як держави.

Ваша партія із претензійною назвою “Слуга народу” має найчисельнішу фракцію у ВР, але це, по суті, один Ваш голос у Верховній Раді. Так було і за часів Сталіна, коли генсек компартії був одним вирішальним голосом “совєтського” народу.

Нещодавно відбулось урочисте зібрання за Вашою участю як президента та з нагоди відзначення 30-річчя вікомної Декларації про державний суверенітет України. Однак у Вашому виступі й виступах політичних діячів не було згадано про ті українські громадські й політичні сили, які прокладали шлях до Декларації. Зате були згадки про представників компартії, яка боролася проти Незалежності України.

Пане Зеленський, оцінюючи Ваш понад річний термін на посаді президента, можна дійти висновку, що Ви дієте не як президент України, а як менеджер, що на угоду Путіну прагне обернути український народ у рабів московської імперії, котру він намагається відновити. Своїми діями на угоду московському “царю” Ви підтверджуєте, що були і залишаєтесь лідером “Дев'яносто п'ятого кварталу”, котрий діяв і досі діє за собами вуличного, вульгарного глузування над українською державою і над національною сутністю українців.

Нині Вашими руками Українську армію, як і в часи втікача від народного гніву Януковича, намагаються обеззброїти. На угоду Кремлю послаблюється обороноздатність України, відбувається скорочення чисельності Збройних сил, військ спецпризначення, зупинення ракетних програм.

За час свого президентського терміну ви зробили поступки ворогу, послабили позиції наших Збройних сил, що вже призвело до втрати визволеної території й нових жертв українських воїнів.

Ще гірша ситуація в економіці та соціальному забезпеченні людей — зростають ціни, а Вами обіцяного підвищення пенсій та зарплатні, зокрема вчителям і медикам, немає. Вами не виконано жодної з ваших виборчих обіцянок. Саме своїми діями ви, спільно з п'ятою колоною, провокуєте наближення нового всенародного Майдану проти Вас, проти вашої прищільно антиукраїнської, промосковської діяльності.

Пане Зеленський, Ваше тривале відмовчання щодо розправи кривавого диктатора Лукашенка над білоруською нацією, його звертання по допомогу до Путіна із закликом упокорити Білорусь — ще одне свідчення Вашої залежності від Москви, того, що Ви дієте на угоду путінським адептам та, зокрема, олігарху Коломойському, який обікрав Україну на мільярди доларів, але Ваша Генеральна прокуратура мовчить.

Пане Зеленський, українська мова із Ваших вуст на офіційних заходах — це ознака, що Ви людина талановита. Але за яви Вашого ставлення — голови Верховної Ради, як і окремих депутатів вашої фракції, про якісь проблеми, що начебто тепер виникають із визнанням української мови як єдиної державної мови в Україні, — це натяк на те, що ви та ваші “слуги народу” здатні повестися із державною мовою, аналогічно до “старань” президента-утікача Януковича, що вимагав за провадити в Україні дві державні мови.

Ми хочемо нагадати Вам, що українська мова завжди була і є головною ознакою української національної ідентичності, захистом майбутнього української нації. Вам, як пре-

зидентові України, належить знати, що Путін, вдаючись до фальшування історичної правди, намагається переконати весь світ, що українці та росіяни — один народ. Вам належить як президенту принципово й гідно заперечувати такі антиісторичні твердження, але Ви мовчите і своєю нерішучістю допомагаєте Путіну утвердити свою владу в Кремлі й заволодіти споконвічними територіями українського народу. Ви намагаєтесь догодити Путіну, який не визнає української нації, а Українську державу вважає ворожою Росії.

Своєю політикою умиротворення Путіна Ви знищили дружні партнерські взаємини України з провідними європейськими країнами та Сполученими Штатами Америки.

Вам, пане Зеленський, як людині, що прагне домогтись миру ціною неприйнятних поступок Росії, треба нарешті усвідомити, що Росія Путіна не перестане стріляти в українських воїнів доти, доки не досягне своїх імперських зазіхань. І хоча Ви вже майже стали перед російським агресором на коліна, це не зупинить Путіна, бо йому потрібний не тільки Крим. Він прагне підпорядкувати собі всю Україну.

Протидіяти такій агресивній політиці Путіна може тільки належна вишколена й забезпечена новітнім озброєнням Українська армія, консолідована взаємодія нашої країни із провідними демократіями світу, в першу чергу — зі США, посилення санкцій проти путінського режиму, вступ України до Європейського Союзу і НАТО. Збройні сили України за підтримки міжнародного співтовариства спроможні назавжди зупинити московську агресію проти України.

Тарас Шевченко заповідав нам любити Україну “во врем'я люте”, себто в часи російського панування над нею, а Іван Франко виховав нас як європейську націю, і вселив у наш народ дух національної гордості й честі.

Стривожені розвитком подій у нашій державі, ми, підписанти цього листа, люди різних професій, різних політичних поглядів та устремлінь, закликаємо український народ протидіяти будь-яким спробам зради національних інтересів України.

Пане Зеленський, Ви маєте відмовитися від політики руйнації України, або, не чекаючи нового Майдану, виконати свою передвиборчу обіцянку — зректися влади.

Дмитро Павличко
Богдан Горинь
Юрій Щербак
Володимир Василенко
Михайло Слабошпицький
Іван Засць
Павло Мовчан
Андрій Бондарчук
Степан Волковецький
Віталій Горелик
Микола Горбаль
Степан Давимука
Олександр Гудима
Олег Черногуз
Володимир Сергійчук
Богдан Мацелюх
Дмитро Чобіт
Арсен Зінченко
Василь Овсієнко
Тарас Салига
Орест Івахів
Ігор Калинець
Ярослав Кендзьор
Михайло Косів
Сергій Мельничук
Микола Пороський
Віктор Терен
Богдан Стаднюк
Микола Цимбалюк
Василь Чепурний
Володимир Шовкоштитний

Від редакції. Цей лист є відкритим для підписів громадян, яким небайдужа доля України. Аби заявити свою позицію надсилайте до редакції (електронною поштою на адресу slovo_prosvity@ukr.net) свій підпис — ім'я та прізвище.

Катерина МОТРИЧ

Як наші нащадки оцінять років через 50-70 ось цей відрізок історії від 1991-го й до сьогодні? У який ряд проставлять імена шести президентів суверенної України? На яких терезах зважуватимуть їхні здобутки та поразки, ту сіру зону, в яку вони завели Україну? І чи є серед них ті, що за означенням Платона, були державниками, серця яких із золота, срібла, чи здебільшого із дешевого металу? А це шлях до краху держави і стагнації народу.

І чи сформувалася за ці десятиліття політична нація, політична еліта, чи лише її паростки? А от чим може пишатися сучасна Україна, то це молодістю потужною паростом патріотів, людей свідомих, освічених і готових боротися за рідну землю до переможного кінця. Вони боронять нашу землю на сході, вони по всій соборній перетворилися в невиспущого дозорця, що стоїть на чатах держави і пасе тих нарваних “козлів”, що все норавлиють влізти у шкоду, витолочити, випасти наші врожайні поля, але їм дають батоном по рогах і завертають в кошару. “Кошара” не десь в передмісті

Від Володимира

Кривого Рогу, чи Дніпра, а в серці столиці, на вулиці Банковій. І вона оберігається міцним ланцюгом силовиків та представниками нового “спортивного етносу”, готового вбивати, катувати кожного.

Це сумнозвісна п'ята колона, що вклинилася у вищі ешелони влади. Явище не нове, але живуче. Психологічно до кінця не вивчене і не зрозуміле. Так назвав це ворохобне стадо іспанський генерал Еміліо Мола ще під час Другої світової війни. Ця сила сплила не в одній державі і допомагала нацистам захоплювати їхні ж країни. Сила живуча і, як бачимо, не тимчасова. Ось і в нас майже на тридцятому році незалежності вона відродилася і проросла в державні структури. Густими рядами крокують в протилежний бік українського буття — в бік путінської Росії. Вони не просто зраджують свою країну, у якій їм живеться багато й розкішно, а це є їхньою філософією, “духовною” потребою знищувати власну державу. І якщо б дуже прагнути розшифрувати цей “національний характер”, що не є яскраво виражений російський, ні тим паче український чи то єврейський, то й зась. Окрім імперської глаукоми на очах, вад слуху і зоологічної ненависті до українців, української мови і України загалом, там нічого не побачиш. Чи то спрацьовує в них якийсь ущербний ген: в когось темна спадковість від недалеких предків енкаведистів-більшовиків, майстрів руйнації і хаосу; в когось від творців репресій і голодоморів — і вони на нюх відчують “отруювачів” колгоспних корів і англійських “шпигунів”; в когось образа за погроми. Але вони, нащадки, влаштовують нині все відразу: сіють хаос і руйнують те, що важко зводилося останні роки, влаштовують репресії нинішнім “отруювачам” корів, а насправді патріотам, все ж так, як і їхні недалекі предки, ненавидять європейців, жахаються НАТО і на повні груди вдихають наркотичний клей неонацистської Росії. Він їх п'янить і кличе “на подвиги”. України в цій демонічній конструкції немає. Є її багатства, які вони дербаняють, а весь устрій національного українського буття для них всього

лиш “нацики”, “бандери”. Із “інтелектуальних” позивів у них вереск “нас прітєсняють”, “насіљственная українізація”. У їхній п'ятиколонній свідомості таких понять як національна гідність, право народу на власну державу, сакральні національні величчя не існує.

Це та омела, що густо обліпила наше національне древо і випиває з нього соки. Вона не допускає навіть думки, що в суверенній державі має бути лише мова народу-господаря, а не продовжував й надалі панувати “язик єдінства”, як на Арбаті. Плодив яничар, збагачував їхню лексику густим матом і гвалтував українські душі “руським міром”.

Те, що в Росії немає жодної української школи, навіть недільної, і що в Москві знищили єдину українську бібліотеку, а проти бібліотекарки відкрили кримінальне провадження — для п'ятої колони норма. І коли б десь на Красній площі хтось раптом заговорив українською, то його б побили, а то й убили — для них це звичне явище. Це і є світогляд того ж “руського міра”, варварський, брутальний і незборимо агресивний. Бути наглядчачами тюрем, жорстокими сатрапами на чужій землі цілком вкладається в “національний характер” цієї немудрої, невдячної і нецивілізованої частини людства, отруєної бацилами шовінізму і вірусами імперської гордині, за якою немає нічого цінного, насправді великого. Приреченість цієї шовіністичної катастрофи очевидна.

А от як оцінити “національний характер” тих, що лізли “по лесніце, а впали з драбини”? До якого берега їх несе? Антропологічно вони мовби й українці, інколи проривається в них український ген і співає “несе Галя воду”, але вони мовби плывуть у заблукалому човні — до жодного берега не прибіють. Так і на дно підуть сиротами при живих батьках — Матері Україні і Батькові — рідному духу. Нині вони прилаштувалися десь в кінці п'ятої колони і волають: подавай їм лише російські школи, бо хоч во-

ни й українці, але в них “так історическі сложилося” і їхні язика так полюбили “великий і непобедимий, язик єдінства”, він так прилип до їхнього піднебіння, що відривати по живому — смертельна небезпека. Вони нині активізувалися, обужанилися, відчуваючи духовну спорідненість із п'ятиколонною владою, із бездарністю її діянь, закулісних антиукраїнських ігрищ і тією сірою зоною, в яку вони перетворюють Україну.

Але чи не самі ми, українці, сприяли появі цього невивіреного явища? Чи не переборщили у своїй демократичності? Чи не самі ми, вміючи воювати один з одним, надто толерантні й прихильні до приходків, до тієї п'ятої колони чи то “Троянського коня”, що приходять на нашу землю і руйнують наше життя?!

Здається, національно визначена історія почалася із фрази наших предків, яку зафіксував літописець, і вона чомусь не додає радості: “Не було серед них правди і став рід на рід. І був між ними розбрат. І стали воювати один з одним. І сказали собі: “Пошукаймо князя, який володів би нами і судив по правді”. І пішли за море до варяг, ті варяги називалися руссю. “Земля наша велика й багата, а ладу на ній нема. То прийдіть князювати і володіти нами”.

Чуємо знайомі нотки і про багату землю, на якій немає ладу, і про те, що між єдиним народом немає правди. І про те, що суди були несправедливі. Щось нове? Щось кардинально змінилося від 862-го року? А зусиль змінити все за понад тисячу літ було безліч. Князю київську велич знищив Батий. І от 780 літ ми все виборюємо свою державу. І всі ці століття це дорога виборювань і втрат, помилок очільників і краху, слабких і зрадливих чоловіків, які приймали фатально програвші рішення і втягували в них народ. Це національна риса, фатум, чи доля?

Чи був час у Богдана Хмельницького подумати: а чи варт єднатися з царем, чи ні? Був! Бо москалі не відразу погодилися на це єднання, вони ще зважували. А от серед мудрих старців-характерників не виявилося таких, що вхопили би батька Хмеля за руки і

сказали би: “Куди ти лізеш? Це ж варвар, у ньому тече кров ординця, він пливе у крові знищених угрофінських племен, новгородців, псковців і пливтиме в українській, поки й не втопиться в ній... Не смій нічого з ними підписувати! Не смій навіть наблизитися до них!” Таких не виявилося. А якщо й були, то слабкі. Всі опісля в цьому єднанні звинувачували отроковицю, сусідку гетьмана, що любила його як батька і того січневого до світку чатувала, щоб перейти йому дорогу з повними цебрами, коли він буде їхати каретою в Переяслав: щоб у нього все склалося, як він задумав. Мовляв, це вона винна! Якби не ця юна дівка, то й історія була б іншою. І це все в українському дусі, в дусі романтичних українських легенд і дум. А от чомусь народний осуд не докоряв сивим мудрим дідам та дядькам-козакам, які могли б вилити із цебер воду і перекрити дорогу гетьману возами і саньми... Може, одумався б!

Мазепі українська доля перейшла дорогу з порожніми цебрами. Чи було на боці скаженого Петра 73 % козаків і козацької старшини, що пішли за ним, а не за гетьманом, важко сказати, але осуд їхній і зрада перевищив ту далекоглядність Мазепи, яку не здатні були збагнути вони. Це саме козаки витягли московитів із тих залишанських боліт на імперську дорогу, на якій вони і понині. У відьмаку було знищено Запорозьку Січ, а козаків закатовано.

Здається, кілька століть поспіль українська доля невтомно шукає і свого Мойсея і свій край обітований. До лідерів Центральної Ради і нині ставлення неоднозначне. Хтось визнає їх національними героями. Хтось слабкими, зорієнтованими на московських “варяг”, з помилковими рішеннями й фатальними винками. Хоч Симон Петлюра й породив геніальний афоризм “не так страшні московські воші, як українські гниди”, але його бравий соратник-опонент Володимир Винниченко до смішного-трагічно-го віртуозно балансував і між московськими

де новоспечені багатії-мародери, вчорашні службовці, чиновники, рекетири, кілери і комсомольські функціонери переодяглися в облудунки господарів життя і слухали тілистого акордеоніста, який встиг швидко стати мільйонером і всіх їх “разрешіте пригласіть”. Український загал спостерігав за цією бузою з екранів телевізії і щиро збагу-чував нецензурну лексику.

Габлі, на які наступив той, що “ніколи не помиляється” спочатку вдарили його по лобі, а потім він ними натужно вигрібав “папу” і заодно й епоху Леонідів. “Папа” породив Помаранчевий майдан і увійшов у новітню історію навкарачки і як автор словника нецензурної лексики...

Отак із епохи Леонідів українська доля, веслуючи у човні з великими пробоїнами, вигребла в епоху Вікторів. Човен був помаранчевий. Ось тут п’ята колона мовби посторонилася і пропустила тих, що були у жовтогарячих жилетах, з такими ж прапорами і стрічками на лацканах, сумках і любовно несли на руках великого творця “моєї нації”. Невеличка її частина, такі ж його, кровна, тупцяла поруч. Він без неї нікуди — ні на державні заходи, ні на трибуну, ні до церкви. Саме через неї улюбленець запізнювався всюди: того вдягати, того помий, тому памперса поміняй, як і вимагає чин “моєї нації”. Тюрми так і не дочекалися своїх поселенців, бо улюбленець зодягнув хітон пастиря-проповідника і оголосив всепрощення. А у всьому винна наша багата мова. Вона взяла і у слові “зачарування” склад “за” поміняла на “роз”...

Але не без його допомоги зійшла “звезда востока”. Спозв голим гузном із терикону коксу, але встиг нагребти більше, ніж мали всі князі за всі століття свого правління. Мігтя, якою його вимітали, погано пахла. Залишив історичну батьківщину й народ, подарувавши йому той таки ж терикон коксу, а собі вивіз терикон із золота. Тепер сидить на вершечку того вкраденого в народі золотого пагорба і милу-

шов той, що уособлює всіх відразу. Прокляття язичницьких волхвів нікуди не зникло. Це вони вчинили шалений бунт, сипали прокльонами і на князя Володимира і на весь край, який князь охрестив. Заклинали навіть його ім’я, щоб воно несло краю погибель. Не забуваймо, що між датою хрещення Києва 988 роком, тобто, бунтом волхвів, і роком, коли Б. Хмельницький одягнув Україну на шию ярмо (1654р.), стоїть цифра 666. І вона усе ж так б’є по нас і плодить тих, що зодягають шапку Мономаха, але вона не підходить їм за розміром.

Останній у цій помсті той, що овошивлює всю Україну. У сув’язі із ще одним Володимиром-царем вони січуть на січку українську державу, перекроюють історію. Що день — що два світ відкриває українську діжку і шукає в ній бодай ложку меду. Там навіть не дьоготь... І все більше вимальовується цілком новий образ “безсрібного” Голобородька, заплутаного в корупційні схеми пройдисвіта-віртуоза, який розхитує великі держави і пхає Україну в московське ярмо. Коли б він цікавився ще чимось іншим крім грошей, то варт було б нагадати цьому планетарному злодію з непогамованим апетитом, що його тезка ще в дуже сиву давнину закликав до себе моторошну й жорстоку смерть від древлян саме через непомірну жадобу. Його слуга на українському престолі не посміє зупинити цю жадобу, але Америка вже давно зростила для нього ті дві безрези, які розчахнуть його пекельний апетит. І всі придбані в цій країні хмарочоси за кошти вкрадені в українських вкладників у “Приват-банк”, залишаться таки ж на землі. І на запитання “для чого це все?” та чому не зупинився вчасно, не буде відповіді.

І не буде відповіді на багато запитань, які поставить українська Феміда тому, хто плів із цим великим злочинцем павутину ошуканства, брехні й натягнув на фейс маску лицедія. Хто його інтереси поставив вище ніж інтереси всього народу. Не буде й відповіді на

2-3 роки. Зі смертю останнього імперія розпадеться, зникне. Наші “нострадамуси” називали Молотова, Маленкова і Кагановича. Саме ці партійні функціонери й помирали з таким інтервалом. 25 липня 1991-го помер третій, останній, “стовп” червоної імперії, кат нашого народу Каганович. Пригадую свою іронію щодо того, що його смерть щось змінить і похитне цю імперію. Він “забрав” її з собою рівно через 24 дні: 19-го серпня 1991-го. Нострадамус не помилився.

Тож що може означати цей ребус “Зе”? І чому ще й досі його рейтинг не впав до нуля? Яка сила тримає його? Хто чи що обкурює мізки мільйонів? Правда усе вище піднімає завісу на тій сцені, де блазень грає свою останню роль. Але сірий загал усе ще вірить в чистого, чесного Голобородька. Щоправда, Кліо пише спогади про Майдан Гідності і прашає над розділом “Майдан гніву”, “Некрополь вождів” та “Чому “слуги” повідкривали в тюрмах платні камери?” Чи вистачить усім? Знає вража сила, що їй світить за цей злочинний турборежим-знушання над Україною і завбачливо готується. Щоб і “параші” були пристойні, і телевізори останнього покоління, і заграбовані євровікна сяяли білизною. Декларації дозволяють їм купити комфорт пеніциарного штибу. Судячи з того, як вони осквернили державну інституцію — Парламент — їх отак жужмом, у турборежимі, крутіші й нещадніші наступники будуть цілком законно туди й спровождувати. За те, що зрадили Україну, зневажили її закони, що служили олігархам, за прийняті шкідливі для країни закони. За аморальну поведінку. За “жертвне служіння” в конвертах. Та й взагалі за те, що тавро “слуги” прилигло до них і вони ніколи не змиють його зі своїх душ. Етимолог-психолог, якби такий був, то сказав би, що їхня поведінка цілком відповідає назвищу “слуга”. Бо олігархам, які купили їх, вони служать. Мамоні служать. Молодикам-гуманоїдам із Банкової служать незаперечно: що повелять — те й виконують, за

Великого — до Володимира малого

вошами, і між українськими гнидами. Добалансувався. Все зробив, щоб вони таки завошивили Україну. Він став провідником тієї трагічної володимиріади, яка вчинила помсту Володимиру Великому. Володимирі в різний час стояли на тих історичних валах, які не захищали Україну, а нищили її. Це він відкрив браму маленькому вождю Владіміру Іллічу, а за ним спроваджував багато років Україну з України Володимир Шербицький і ніс тяжкий духовний хрест ще один Володимир — Сабодан, що пас “овець православних”, здебільшого “прихожан” і “п’ятої колонії” і щоб українська святиня — Печерська лавра — була відсіком московського КГБ. Про останнього царя з повадками гієни, того, що перетворив “виліку Росію” у браму пекла, вже й говорити годі.

Епоха Леонідів додала у цю смурну, сіру репресивну епоху володимиріади трішки іронії, трішки гумору, але до попередньої сірості і сірості додалися зневіра й відчуття безвиході. Українська історія і її натхнення Кліо сміялися в епоху Леонідів лише тричі. Коли перший Леонід Ілліч цілував усіх правителів зарубіжжя в губи і виплямував “сіфілістическая революція”. Коли другий (Макарович) скавав під краплями дощу і жодна не намочила його. Втретє, коли Данілич (“папа”) був у глибокому запої, налігавшись ще в літаку, — летів на важливу зустріч з лідерами європейських держав. До готелю його колодою транспортували і він завалився спати. Група помічників ніяк не могла добудитися гаранта після “бодуна” і вибачалася перед європейцями, які чекали його появи, що в нього червоний фейс не від передозування, а піднявся тиск.

Коли він прийшов до влади, деякі патріоти плакали-журилися, малороси й п’ята колона святкували перемогу: це їхній вибір, це вони прорекли заяложу фразу: “Іди і правуй нами”. Прийшов, пропив частину України, породив олігархів; більшу частину національного багатства відчахнув собі і своєму зятєві. Українську долю і досі верне від перегару і випарів з тих розкішних ресторанів,

ється краєвидами Ростова. “Отака історія, українська дума”. Платон, напевно, не допускав навіть думки, що в чоловічих державах можуть бути серця навіть не з дешевого металу, а з трухлявої, чи ба, гнилої деревини. Він таких варіантів навіть не розглядав.

І ця епоха спочила у Бозі. І ось вона нова — “слуг”! Одіозна, карколомна і, дай Боже, неповторна. Коло замкнулося. Помсту тому, що розпочав величну нашу історію вчинено. Злото-срібло сердець чоловічих (князів-гетьманів) поміняно на порохняву, побиту шашелями деревину. Після всіх Володимирів — того, що закликав в Україну “московські воші”, “вождя всіх народів”, вірнопідданого васала і того, що пас “овець православних” на Іудиних полях, і царя “всія Русі”, прий-

запитання, чому і за які гріхи так покарано Україну на 29-му році незалежності? Чому вона обрала провідника маргінального духу після всіх майданів і після того, як народилося вже не одне покоління вільних людей і суспільна свідомість й патріотизм таки ж прийшов до багатьох українців. Та такі ж чому???

Поява будь-якої постаті серед чоловічих — не випадкова випадковість. Вони “стовпи” держави. Пригадуя як напередодні нашої незалежності ми зачитувалися катренами Нострадамуса. У його пророцтвах була інформація і про СРСР, яку названо жорстоким режимом. Ця держава існуватиме один космічний день (70) літ. Нострадамус повідав, що цей режим триматиметься на трьох “стовпах”, які помиратимуть з інтервалом

що накажуть голосувати, за те й голосують, не читаючи. Державу розхитують і розкрадають. Маленькому вождю із великими амбіціями і величезною безпорадністю й невіглаством готові служити, носити на грудях емблему “Зе”, до якої неблаганний час і гнів українців доточить літеру “к”. “Зе” неодмінно реікарнується у “Зек”. Судячи з того, що вони витворюють з перших миттєвостей весни — це не за горами. Поки що суспільна енергія накопичує гнів і силу. Цей маскарад “нових облич” із клоуном на чолі все більше перетворює цю арену цирку на Колізей. Ошуканий голобородьківець все чіткіше бачить, що блазень і є блазень — і він таки ж коло ноги “короля” і виконує всі його повеління й забаганки. Судний день не за горами...

Четверта регата «Вітрила волі та єдності»

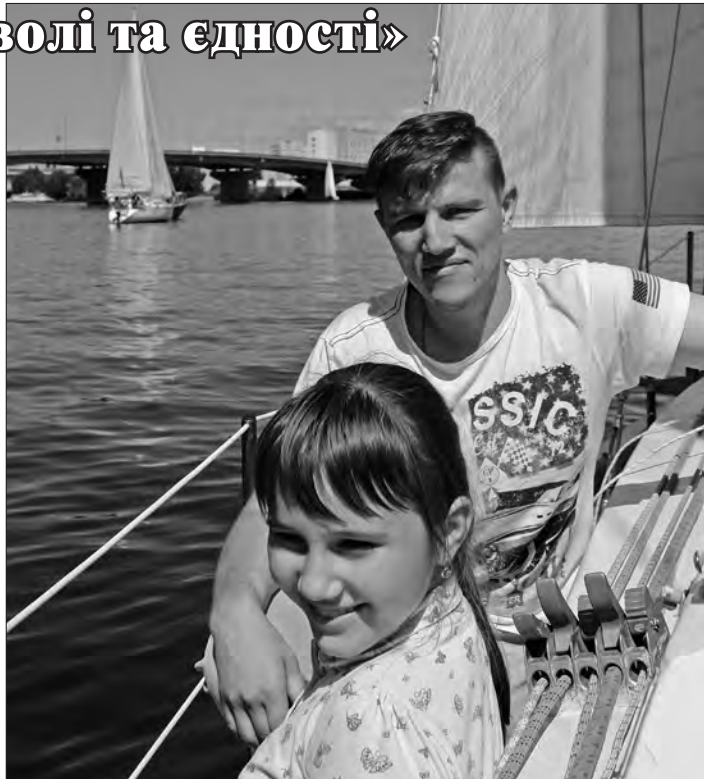
Георгій ЛУК’ЯНЧУК
(учасник регати)

У Києві 15 серпня відбулася регата “Вітрила волі та єдності” за участю ветеранів російсько-української війни — вже вчетверте.

Серед учасників було понад 100 ветеранів, які швидко вчилися керувати вітрильними яхтами. До складу екіпажів входили полковник Микола Журавльов, начальник відділу об’єднаного оперативного штабу ЗСУ полковник Олександр Задерейко, учасник оборони Донецького аеропорту старший лейтенант Ігор Гвяздовський та рекордсменка світу Ніколь Князева.

Участь в регаті взяла й знаменита “Лелітка”, яка під керівництвом не менш легендарного капітана Валерія Петушака першою в часи відновленої незалежності України обійшла навколо світу. Відбувся й міні-концерт за участю артистів-волонтерів Зої Тимченко, Світлани Кас’яненко, Руслани Тертичної та Віктора Бутка.

Організатори заходу — яхтсмени Київського міського Крейсерського Яхт-Клубу, Київський міський центр допомоги учасникам Антитерористичної операції, National council for the sports rehabilitation / SportVeterans.

Ветеран АТО Олександр Сова з донькою на легендарній “Лелітці”

Треба дивитись в очі історії, а не в очі Путіну

Тарас САЛИГА,
професор, Львів

Знову мовні битви та спекуляції путінських агресорів і “різних” перевертнів, котрі оголосили себе “слугами народу”. Для них укотре “багаторазово поразка наступила”? У шойно проголошеного російського царя черговий приплив оскажених емоцій. Його п’ята колона добивається, щоб в Україні остаточно знищити українську мову, бо це її не тільки принципово відмежовує від Росії, але й нищить так звану теорію “старшого брата”. Руйнує її вшент. Скандалисти одіозної платформи “слуг народу” бужанської масті відкрили черговий мовний фронт. Ринула на передову промосковська саранча з неприхованим гаслом “где руский — там Россия”. За такої жакливої сваволі вийшла на порядок денний лицемірна догма про “повне всеосяжне перемир’я на Донбасі та припинення вогню”, в яку може повірити тільки той, хто воліє і далі перебувати під російським лаптем і заглядати новоспеченому цареві-тирану в очі. Але українці — споконвічні поборники зовнішньої і внутрішньої тиранії знають своє — не користись!

Невтомний патріот і державотворець Іван Драч залишив нам свій священний заповіт: “Народжуйте себе, допоки світу”. Отже, народжуймось дітьми України. Відроджуймось у праотчій красі і силі — генами непокори перед чужинцем. У нас міцний фундамент. Валерій Шевчук упорядкував антологію давніх українських мислителів XI — поч. XIX ст. і опублікував їх великим томом “Мудрість передвічна” (Київ. — Кліо. — 2019). Прекрасний простір, з якого наші політичні експерти, блогери, народні депутати та різні дискусанти можуть брати на своє озброєння проти агресивної путінської військової сваволі та гібридного словоблудства, цинізму і фарисейства афористичні вислови і мудрі поради українських мислителів. Тут наша історія, мова, культура. Тут ми тисячолітні у своїй правді і силі, у неподоланості будь-яким ворогом, навіть таким, як новітній північний лихо-цар. У “Мудрості передвічній” наш історичний досвід. Не забуваймо його. Відроджуймось у ньому. Пропоную кілька афористичних висловів українських мислителів:

- *Ніщо так не руйнує держави, як свари в сенаті;*
- *Що ж до партій, то вони знесилюють супротивників образами, приниженнями, плітками;*
- *“Мое” і “твое” — два джерела незгоди в суспільстві;*
- *При однакових правах у всіх однакова сила;*
- *Всякий тиран дбає, щоб у вільній республіці чесноти не було;*
- *Остерігайся зажерливих і не довіряй їм керівних посад у республіці. Інакше*

з’являться в республіці хитрощі, обман, зради, грабунки, чвари, насилля над слабшими;

- *Є багато таких, котрі хоч від правди-вої, і справжньої мудрості зонайдалі перебувають, але, як не дивно, видають себе мудрими;*
- *Коли народ руський є нещасливий, то нещасливий своїм сусідством, яке без жодних причин завше його тривожило й ображало (Б. Хмельницький);*
- *У Московії всі урядники і народ майже неписьменні ..., а лютістю перевершують дикунів;*
- *Обдурих так, як Виговський Москву (йдеться про Конотопську битву, в якій Виговський розгромив Московське військо (1659 р.).*
- *Усякий уряд, який підозрює свій народ у будь-яких супроти себе задумах, дає сам народові тому спосіб або знаряддя йти на те чого він ще не робив...;*
- *Брюховецький був з числа тих людей, які звичайно там жнуть, де не сіють;*
- *Чисте небо не боїться блискавки та грому;*
- *Коли вовк грає на свирі, ведмідь танцює, а лошак носить поноску, годі не сміятися... А коли вже вовк став пастухом, ведмідь ченцем, а лошак радником — це не жарти, а біда... це суспільству шкідливо.*

Ці розсипані перли мудреців підказують нам, що треба дивитись в очі історії, а не в очі Путіну, щоб збагнути, чому Україна на своїй великій споконвічній території стала російськомовною. “Где руский — там Россия” — це неправда. Це вірус путінської чуми. Чума косить, проте її долають. І вона стає безсилою.

Ніхто не може заперечити, що багато російськомовних українців гинуть на війні, яку розпалив Путін проти України. Дарма, що етнонім “Русь” вкрав у нас і присвоїв москвитам тиран Іван Грозний, який іменувався “государем” всієї Русі, а сьогодні усю цю дику і психічно-хвору грізність імплантує на себе новітній цар-агресор Путін. Йому і в тямки не приходить, чому російськомовні українці підняли меч проти нього.

Звідки взяли в Україні російськомовні українці? Одну з причин їх появи логічно, як аксіому, аргументувала Світлана Короненко у ліро-епічній поемі чи, якщо хочете, поемі-новелі “Замовляння на білоруську мову”. До цієї метафізичної поеми, яку авторка іменувала просто віршем, у Фейсбучі читаємо преамбулу: “У моїх батьків був міжнаціональний шлюб. Батько — українець, мама — білоруска. Як ви думаєте, якою була мова спілкування? Так, ви не помиляєтесь — московська. Їхня дитина, звісно, була віддана до російської школи. І, звісно, мала говорити російською. Здебільшого той, хто виходив з російської школи, до української мови не повертався. Але українські гени інколи виявляють характер...”

У когось із фольклористів колись я читав, що красу і справжність життя доповнюють містичні випадки. Думаю, що ніколи Світлана не спонукала матір на білоруськомовне читиво. Але ж випадок: білоруські друзі їй подарували календар білоруською мовою, а вона віддавала його матері.

Вдома... я простягла календар мамі. Вона, — згадує Світлана, — почала повільно гортати сторінки, читаючи вголос білоруською мовою якось так, що мене наче струмом пронизало. Цієї миті я зрозуміла: якби моя мама говорила зі мною своєю рідною мовою — білоруською, то я могла би стати білоруською поетесою!”

Чуєш, мамо, я мала би бути голосною і сонячною білоруською поетесою. Слово до слова мала би добирати, наче янголів в небесах добирають до раю. Мала би стояти на трибунах дзвінкою, розхристаного, трохи смішного і ... довготелесого у джинсах чи вишиванці — байдуже,

коли йдеться про білоруські слова, котрі серце моє розтривожене крають. Я мала б у мові моїй білоруській

розкошувати, як розкошують у медовому солоді, мала би називати білоруськими словами трави і ріки, мала би давати наймення квітам і вітру, мала би розповідати про віковічні сосни, що застигли в ранковому холоді у країні озер і річок — на землі білоруській, як на Богом забутий палітрі. Мамо, все обирають на світі — і мову, і землю!

Чи ж почую я слово твоє, білоруською мовлене?

Цей акцент білоруський, як сіль чи як стигми, проступає уперто крізь рідний твій голос: “Це — кастричнік!” — гортаєш новий календар з Білорусі і таке щось, як ніжність, неусвідомлене, проступає у горлі твоєму, й волосся тобі опадає на плечі, як жовтий посічений колос.

Після цих спокусливих цитувань напрошується розмова про художньо-естетичну сторону твору — його поетику, сказати б словами Володимира Базилевського, про його “розумову-чуттєву напругу... рівність голосу, що справляє враження спокійного плину, але спокою з інтенсивним внутрішнім рухом”. Хочеться над цим думати, аналізувати різно короненківську образність. Тільки це не зараз. Зараз моя розмова про національно-політичні наголоси твору, про рідну мову, що залишається для нас суцільних кількостолітньою незагоєною ранною, як і раною Білорусі, мову якої ще більше потоптано.

Наступ валуєщини на українськість сьогодні у найбрутальніших формах. Україноненавистники, відкриті українофоби намагаються твердити, що оросійшення українців ніколи не було державною політикою російських служб, а було законодавчим іманентним процесом. Цю брехню, помножену на брехню, і далі торочать, починаючи від доби романових, продовжуючи режимом Путіна.

Теперішні політики покрою слуг Кремля, ревізуючи Закон про державність української мови, розпинаються, що школи національних меншин начебто обмежені у вивченні своєї рідної мови. Але це політична демагогія варварської шайки з руськоязичним мечем Путіна.

Шановний читачу, я не відкриваю жодних таємниць. Про все писано і переписано тонни паперу. На цю розмову мене спровокували книга, що впорядкував Валерій Шевчук, “Мудрість передвічна”, поема “Замовляння на білоруську мову” Світлани Короненко та поезія Володимира Базилевського, про яку мова піде нижче. В контексті мовної політики нинішньої Верховної Ради і Президента Зеленського, ці книги, делікатно сказавши, — зимна вода на їхні перегріті окацаплені голови і водночас ширя порада стати іншими. Легко сказати — стати іншими. Але як цього досягти? Блаженніший Владика Греко-Католицької Церкви Любомир Гузар писав: “Нам треба дуже-дуже тяжко працювати, аби змінювати свій і всенародний світогляд. Ніхто незалежність нам не подарував. Не треба забувати, що за нашою незалежністю стоять жертви наших батьків, дідів” (Газ. “День” № 192—193, 22—23 жовтня 2010).

До слів Блаженнішого Владика Гузара можна додати: треба знати, любити і шанувати свою мову, культуру, героїчну і водночас трагічну історію. Пропоную невідомому читачеві ряд фактів з нашої не аж так віддаленої до нинішніх днів минушини:

- *Постановою ЦК КПРС 1974 року вперше проголошено “створення нової історичної спільноти — радянський народ”, отже офіційний курс на повну денационалізацію;*

- *На Чернечій горі (в Каневі) 1978 року в знак протесту проти русифікації спалив себе Олексій Гірик (з Івано-Франківщини);*
- *“Брежнєвський циркуляр”, за яким учителям російської мови додавалась надбавка до зарплатної плати — Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР (1978 р.) — “Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення і викладання російської мови в союзних республіках”;*
- *“Андроповський указ” (1984 р.) — Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР, в якій зазначалося, що в школах союзних республік виділяється додатково 2—3 години на тиждень у 2—11 класах для вивчення російської мови. (Це скорочувало кількість уроків мови корінних народів);*
- *У час Хрущова знищувалися тиражі українських книг, зокрема збірка Д. Павличка “Правда кличе” (1958 р.) Негативно висвітлювались визначні діячі літератури, науки, культури, церкви (Михайло Грушевський, Сергій Єфремов, Володимир Винниченко, Євген Маланюк, Іван Багряний, Іван Пулюй, Гнат Хоткевич, Улас Самчук, Андрей Шептицький та інші);*
- *Українські національні герої інтерпретувалися як зрадники, вороги народу, кляті буржуазні націоналісти, зокрема Іван Мазепа, Симон Петлюра, Євген Коновалець, Степан Бандера, Роман Шухевич;*
- *Був заарештований Іван Дзюба, Іван Світличний. Переслідувалися історики Михайло Брайчевський, Ярослав Дашкевич, літературознавець Михайлина Коцюбинська;*
- *За правління СРСР Леоніда Брежнєва агент КДБ Віктор Погружальський підпалив Публічну бібліотеку АН УРСР у Києві на вулиці Володимирській, 62. Вогнем було знищено понад 600 тисяч томів цінних архівних українських документів;*
- *У 1965 році Україною прокотилася хвиля політичних процесів та ув’язнень проти українських громадських діячів Михайла та Богдана Горинів, Опанаса Заливахи, Валентина Мороза, Анатолія Шевчука, Святослава Караванського, Михайла Осадчого, Євгена Сверстюка, Василя Стуса, Ірини та Ігоря Калинців, Надії Світличної, Юрія Шухевича. Пізніше — Василя Овсієнка, Степана Сапеляка та багатьох інших. Тричі відбував тюремні знущання В’ячеслав Чорновіл;*
- *У Києві 1970 р. було вбито художницю Аллу Горську;*
- *Арешт членів Гельсінської групи: Миколи Руденка, Олексі Тихого, Левка Лук’яненка (загалом він провів у тюрмах, концентраційних таборах 27 років), Миколи Матусевича відбувся 1979 року;*
- *Улісі в Брюховичах під Львовом 1979 року казетисти знайшли закатоване тіло, яке самі туди підкинули, композитора Володимира Івасюка;*
- *1999 р. (25 березня) вбито провідника української опозиції, лідера НРУ В’ячеслава Чорновола;*
- *У Львові 2000 р. вбито композитора Ігоря Білозіра. (Факти подано за довідником “Хроніка нищення української мови”, який уклали Р. Сушко і М. Левицький (К. — 2012).*

Це вже наша історія, яку не переписеш. Нинішність їй майже адекватна, але вона в наших руках, наших дях, себто від нас залежна. Вірш Володимира Базилевського “Кровотеча” з книги “Евтерпа в снігах”, на мою думку, саме про це. Важливо: під поезіями політично-публіцистичними, поезіями з пафосом правди душі поет конче ставить час їхньої появи. Не так для того, щоб зафіксувати, коли твір написано, як для паспортизації атмосфери цього часу. Та щоб засвідчити свою активну присутність у ньому.

Кров людська — не водиця...

Стоп, історіє!
Ти для зрячого
морок, а не іконостас.
Суміш нищого і звірячого
із доважком приправ для мас.

Ошляхетнуєш глянцем злочини,
лоши темних на міражі.
Але ж істині кривотичили:
Кров’ю грались свої й чужі.

Кров’ю бавились, як водицею,
Під розкриллям хорогов.
Зрячий згорбиться над криницею,
Не вода у криниці — кров.
17.04.2018

“Внеклись від сказу вивихи державні”, —
каже його Евтерпа, що блукає в снігах і бу-
дить його іронічний голос: “Вони не їздять
в електричках/ обдертих і старорежим-
них. / До їх появи категоричних / дотичний
устрій в строях зимних. //

В комфорті яхт і мерседесів / кульга їх
оптика: світ власність. / Мета бажань цих
спритних крезів — / приватизована сучас-
ність. // Але їх дійма боління: / на календар-
нім ринку збуту / вони також позжива тлі-
ня, / а отже, в підсумку банкрути” (16. 02.
2018)

Іван Дзюба в есе “Полинові меди Воло-
димира Базилевського” висловився: “Йо-
го поетична “матриця” — складні стани
душі, його думка розгортається на широ-
кому світоглядному тлі, але Базилевський
радіше трагик, а не сатирик. Трибунний па-
фос не для його Ліри, а політизована пу-
бліцистика не для його Лука” (“Українська
літературна газета”. — 25.08.2017. — ч. 17.
— продовж. У чч. 18, 19).

В. Базилевський і справді, без перебіль-
шених похвалб, поет з великої літери —
поет багатовекторний: медитативного мис-
лення, психологічних проникнень у світ
людини і світ природи (у їх взаємозлітність),
поет-історіософ, метафізик, витончений лі-
рик і ще інших ідейно-тематичних напря-
мів поет. Щодо нього, як поета-трибуна та
сатирика, поета майданного дискурсу, то,
думаю, з оцінкою Івана Михайловича пого-
диться й автор віршів, хоч Дзюба не катего-
ричний у своїх присудах. Він застерігається:
“Так мені здається — може, помиляюсь”.
По-моєму, не помиляється. Неманірно-
шляхетний Іван Дзюба любить довислов-
люватися в субстанції слів незримих. До
речі, подібно, у своїх критичних спостере-
женнях чинить й В. Базилевський. Прямо-
лінійність може образити, а мова недомов-
леного, мова підтексту це вже щось інше...
Мудрий збагне...

Попри сказане — вище наведені вірші
“Кровотеча” та “Успішні”, як і вірші “Укра-
їна тіка з України” і ще ряд спорідненої з
ними політичної сатири — це політичні
постріли не в нікуди, а в належну ціль. Це
постріли для нашого порятунку. Нас стає
менше — тікаємо з рідної землі. Причи-
ни всілякі. Часто самі гасимо в собі укра-
їнність. Не тікати слід, а повертатись треба
в Україну: “Серед літа штовхає до спліну / і
погуби державна зима. / Україна тіка з Укра-
їни, / в Україні їй місця катма. // І хоч знає,
що раю немає, // та не має й таких моровиць.
// Щоб зіртілись, притулку шукає / на задвір-
ках чужих чужаниць. // І пройшовши терни
сортувальні, / прислухається звіддалеки, / як
за обрієм в дні поминальні / безголосі кричать
могилки” (16.04.2018).

Post scriptum. Чергова забава Верхо-
вної зради українською мовою розрахо-
вана на політичну колотнечу у суспільстві
в передвиборчий час, коли можна “і ри-
бки наловить і ніг не замочить”, себто здо-
бути електоральних симпатиків. Манною
з неба впав на голову партії “Слуга наро-
ду” Корнієнка та спікера Верховної Ради
Разумкова законопроект про мову Бужан-
ського. Тому вони так між собою зіспіва-
лись, мов жаби на дощ. Висловлююсь де-
що не толерантно.

Втім сумні і трагічні факти української
історії дають мені на це право. На жаль,
не я автор, а хтось за мене дотепніший ви-
словився: “Не подобається мова? Геть до
Ростова!”

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ

25 серпня цього року виповнюєть-
ся 80 років дійсному члену (акаде-
міку) НАН України, директору Ін-
ституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН
України Миколі Григоровичу Жулинсько-
му. Науковці не люблять робити висновків,
які, як і кожне узагальнення, можуть містити
пастку. Водночас проміжні висновки потріб-
ні, аби “звірити оптику”, визначити те, що
вже зроблено, й спрогнозувати поле для по-
дальшої дослідницької роботи. Ці розмисли
саме з такої категорії проміжних висновків до
яких наукову спільноту підштовхує ювілейна
дата в життєписі визначного науковця.

Наукова праця Миколи Жулинського
припала на час, коли потрібно було не шу-
кати нові методології та розробляти нові те-
орії інтерпретації, а понад усе важливо було
“реанімувати” масив української літератури й
культури загалом, який було вилучено з наці-
ональної пам’яті, принаймні радянська “нау-
ка” передбачала залучення лише одного про-
відного методу (соцреалістичного), а перелік
об’єктів дослідження був так само чітко регла-
ментований. Щоб працювати з “недозволе-
ним”, потрібні були особливі дозволи.

Микола Жулинський не міг працювати
в тих інтерпретаційних моделях, із якими на
Заході працювали Ролан Барт, Мішель Фу-
ко, Клод Леві-Стросс та ін. структуралісти й
постструктуралісти: зовсім інакшим був со-
ціокультурний і політичний контекст доби.
Ішлося, відповідно, й про інше завдання: до-
лучити до української літератури імена “роз-
стріляного відродження”, які перебували в
заборонених списках. Цей гранд-проект Ми-
кола Жулинський реалізовував упродовж ба-
гатьох років. Наукові результати зафіксовано в
таких фундаментальних роботах, як, скажімо,
“Українська література. Твори і твори” (“Ли-
бідь”, 2011), що буде незамінним порадищем
і студентам, і викладачам. Автор писав у пере-
дньому слові до цієї фундаментальної праці:
“Кожен з українських письменників, про до-
лю і творчість яких ідеться у книзі, вірив і на-
дівся, що те сокровенне слово, яке він добу-
вав із глибин своєї душі, варте “огня святого”
і знайде відгук передусім у серці українця. І не
тільки українця.

Адже чи не в кожному художньому творі
митець прагнув відкрити себе, свій духовний
світ, свої думки, почуття, переживання в ча-
со-просторовому контексті, художньо вті-
лити певну систему цінностей, базовану на
мові, вірі, культурі, історичній пам’яті, тра-
диціях, міфах, спогадах, символах... Слово,
пройняте великою вірою, глибоким націо-
нальним переживанням і переконанням, на-
буває особливої енергетичної сили тоді, коли
воно переживає незбагненний процес пере-
творення на Логос” (“Українська література.
Твори і твори”, с. 7)

Не менш важливими проектами з, по
суті, відновлення української національної
пам’яті, формування історичного розуміння
ідентичності стали “Історія української лі-
тератури”, “Шевченківська енциклопедія”
(безперечно, видання підготовлено разом із
колегами й науковими колективами).

До 1990-х р. творчість Миколи Хвильо-
вого, Михайля Семенка, Леся Курбаса...
й сотні інших авторів була не відома заго-
лові. М. Жулинський докладає зусиль для
оприявлення в українській культурі спад-
щини Володимира Винниченка. Він пише
як на свій час знакову працю “Із забуття —
в безсмертя”, у якій інтерпретує в цілком
постсоцреалістичній, іманентно “живій”
стосовно тексту манері модерністські ху-
дожні твори, які пропонують українсько-
му читачеві нову естетику й філософію,
новий образ людини та антропологічні мо-
делі зображення українського життя. Іще
не йдеться про складні структуралістські
чи постструктуралістські інтерпретації, по-
стколоніальну критику, проте цінність нау-
кової праці М. Жулинського полягала в то-
му, що він став **першим**, хто виніс на плечах
із забуття й представив заголові континент
української культури. Ішлося про літерату-
ру модерністського періоду, яка розвивала-
ся в органічній єдності з європейськими лі-
тературними тенденціями.

По-перше, якщо, скажімо, надзвичайно
тонкий інтерпретатор слова Дмитро Пав-
личко відкрив для тогочасного читацького

Археолог забутої й безсмертної української літератури До 80-річчя академіка Миколи Жулинського

загалу Богдана-Ігоря Антонича, то Мико-
ла Жулинський відкрив окремий континент
літератури, який радянська система прагну-
ла піддати забуттю. Відкритість до україн-
ського світу, перенесення огрому художньо
виразних текстів із забуття в сьогодення, ак-
туалізація високого естетичного потенціалу
українського модернізму в часі, у якому
було потрібно сформувати нове мотто укра-
їнської незалежної держави, — саме такими
видаються основані світоглядні параметри
Миколи Жулинського як науковця, який
привернув увагу наукового загалу до вели-
чезної кількості імен і творів.

По-друге, зверну увагу на таку важливу
рису в світоглядній парадигмі науковця, як
єдність наукового мислення й літературно-
го процесу, який є органічним і *живим* по-
током, що визначає сучасну культуру. М.
Жулинський не лишається осторонь *передусім*
живого слова; він стає одним із аналіти-
ків культури шістдесятництва, дисидентства,
пізніших і раніших культурно-історичних
періодів. Зрештою, зауважу, що багатоліт-
ня дружба між родиною М. Жулинського та
родиною Володимира Дрозда й Ірини Жи-
ленко, Олега Черногуза, Дмитра Павличка,
Івана Драча та ін. позначилася на особли-
вій філософії *наукового повсякдення* (дозволю
запровадити такий термін), у якій наукова
практика формувалася в активному творчо-
му діалозі з провідними письменниками, які
визначали світоглядний та естетичний рівень
тогочасної української літератури.

Сам М. Жулинський реалізує себе як пу-
бліцист, інтерпретатор української літе-
ратури, якому важить, щоб наукове слово бу-
ло “живим”, прочитаним, осмисленим, а
тому науковець не відмежовує себе від дис-
курсу публіцистики, яка на той час відіграє
важливу роль у процесах суспільних перетво-
рень (1980-1990-і рр.). Ідеться про роль сусп-
ільного діалогу, про поширення ідей, які
привертають читацьку увагу до високоху-
дожного українського слова, що творить-
ся в атмосфері творчих зустрічей, оціму й
негоціуму, до яких причетний Микола Жу-
линський. Науковець формує неповторний
стиль, у якому відчутний *емоційний* потенціал
об’єктивованого наукового слова, а не лише
мають місце теорії, які констатують і фіксу-
ють. Подібний стиль представлено в роботах
І. Дзюби, В. Дончика, Т. Салиги, М. Ільниць-
кого, М. Наєнка та ін.: досліджуваний об’єкт
є не лише чинником наукового дискурсу, а
й тим фактором, що впливає на світогляд-
но-естетичні параметри дослідника, а тому
писати “сухо”, в режимі “констатацій” про-
сто неможливо. Зрештою, йдеться про забу-
ті, маловідомі сторінки української культури,
які дослідник відкриває **першим**.

Безперечно, з часом з’являтимуться ін-
ші прочитання, нові інтерпретації, проте сьо-
годні ти першим маєш можливість доторкну-
тися до далеких американських ВУАНівських
архівів, щоб у них працювати з фондами мит-
ців “розстріляного відродження” або ж ін-
ших письменників, які були вилучені з кано-
ну української радянської літератури.

По-третє, не менш важливим компонен-
том світоглядних моделей дослідника є ува-
га до *національного чинника*, тобто до тих ви-
мірів тексту, які фіксують питому українську
ідентичність, які є маркерами відмежування
свого від *чужого*, утворюючи оригінальний
погляд на світ, визначений українською мі-
фологією, національною системою архетип-
ного мислення, що впливає з особливостей
історичного розвитку та ін.

Микола Жулинський належить до нау-
ковців, які заклали фундаментальні осно-
ви для подальшого вивчення колосального
текстуального масиву. Увага до архівної ро-
боти, впорядкування архівів класиків укра-
їнської літератури, перевезення архівів із
закордону в Україну — це також стосуєть-
ся визначальних характеристик науковця,
який першорядне значення приділяв до-
слідженню джерел і рукописних фондів.

Дослідження української літератури ХХ
ст. для Миколи Жулинського мало важливе
значення з огляду на формування україн-
ської модерної ідентичності, утвердження
української самотності. Модерністський
поворот став чинником залучення україн-
ської літератури до європейських традицій,
реінтеграцією до європейських стильових і
жанрових моделей.

Наукове вивчення модернізму стало од-
ним із підмурівків у формуванні української
політичної та соціокультурної ідентичності
нового часу, коли Україна здобула незалеж-
ність. Перевідкритий і наново утверджений
канон українського модернізму допоміг про-
класти соціокультурну лінію розмежування
в парадигмі “Геть від Москви!”, принаймні
це стало важливим чинником інспірації для
української свідомої частини країни й науко-
вої спільноти зокрема.

Безперечно, жодна наукова чи культур-
на робота, спрямована на популяризацію
українського слова, не може нівелювати ті-
єї антиукраїнської негативної діяльності в
царині політики, яку провадив політичний
істеблшмент пострадянського штибу. Проте
саме робота Інституту літератури, діяльність
Миколи Жулинського на чолі Інституту ста-
ла важливим чинником переформатування
ментальних, світоглядних параметрів у новій
українській державі, яка має тисячолітню іс-
торію власної державності.

Початок 1990-х років став періодом по-
шуків українського мотто в царині іден-
тичності. І саме тому настільки суспільно
значущими були роботи Миколи Жулин-
ського, який прагнув оперативно предста-
вити українському загалові материк, який
через ідеологічні впливи мав би піти на дно,
а насправді просто чекав, коли спаде ілюзія
від “комуністичного будівництва”.

Канон українського модернізму засвідчив
високу художню виразність української лі-
тератури, її органічний “живий” діалог із єв-
ропейським та загальносвітовим культурним
виміром, у якому українська частина мала ви-
разно окреслену художню самотність.

Наукова діяльність М. Жулинського була
на вістрі часу; потрібно було поспішати, щоб
здійснити фундаментальний прорив у гума-
нітарному мисленні, у перекодуванні когні-
тивних мав від радянського минулого до по-
страдянського національного сьогодення.
Майбутні покоління дослідників іще підуть
“углиб”, іще матимуть можливість працювати
з відкрити архівами, з зафіксованими імена-
ми, які ще потребуватимуть нових прочитань.

Натомість М. Жулинський опинився в
потрібний час історії у потрібному місці,
щоб науковою працею здійснити й соціо-
політичне перетворення, яке стало можли-
вим саме через органічний зв’язок літерату-
ри й ідентичності. Розлам, який утворився
через занепад СРСР, потрібно було напо-
внити іншим “контентом”, і М. Жулин-
ський, знаючи про архіви української літе-
ратури за кордоном, починає здійснювати
археологію знання, за М. Фуко, працюю-
чи як *археолог*, який шар за шаром розко-
пує нову (насправді просто забуту) культу-
ру української цивілізації.

Софія МАЙДАНСЬКА. «Видиш, брате мій...»

Розділи з документальної повісті “Друге пришествя”

І ось, нарешті, до нашої нової хати повернулася мама. Тепер я зустріла її, як найкращу стару подругу; за рік розлуки набралось чимало сокровених таємниць, які просто розпирали мене і з якими тільки їй могла звіритися. На той час бабуся з дідусем ще продовжували працювати в школі. Для бабусі вчительський авторитет був понад усе, я не мала права скаржитись їй на свою шкільну вчительку, а коли наважувалася хоча б натякнути на образливі слова і несправедливі дії щодо мене — одержувала бабусині гострі докори; в її очах завжди винною залишалась я, бо певно недостатньо добре виконала домашнє завдання, чи була не уважною на уроці. Тепер, коли поруч була мама, я могла нарешті залізити під її рятівне крильце, вона єдина розуміла, як боляче разить несправедливість і намагалася з'ясувати з бабусею деякі принципи педагогічної етики, та ці намагання були марними — вона, на рівні зі мною, а часом іще й з лишком, одержувала свою порцію “виховної години”. Тому відтепер, констатуючи таку фанатичну вчительську солідарність, ми в наших спільних інтересах, настільки зблизилися з мамою, що своєю “нерозливовою” навіть почали викликати певну заздрість бабусі. Звісно — вона не дозволяла щоб у далекі закамарки її свідомості закрадалося якесь душевне сум'яття, але очевидним було те, що внучка, який вона фактично стала другою матір'ю, над якою ночей не досипала, але й тримала в дисципліні, тепер віддаляється від неї.

Але ж, як не віддалятися, коли мама ніби передчувала мої бажання, навіть можна сказати, провокувала, викликала, творила їх. Приїхавши з Красноярська, де останні два роки на висилці, працювала в цеху з виготовлення архітектурного декору, вона привезла повну валізу гіпсових відлито-ків: вибагливих акантів, модильйонів, акротеріїв, антеміонів, антефіксів, а також крихітні голівки ангелів і серафимів у сповитку алебастрових крилець, художні альбоми з репродукціями відомих художників Ренесансу, класицизму, французького імпресіонізму, малярське причадалля: фарби олійні, акварельні, олівці та пастелі різних барв.

Саме у ті роки, ще в Красноярську, на умовній волі, коли чи не щомісяця їй доводилося “мелдуватися”, що не збирається відкривати Аляску, гуманна радянська влада в лиці опікунів з органів НКВС, дозволила молодим людям, в яких ще не погасла жага до знань, вступати до вищого навчального закладу. Єдина умова — абітурієнти не мали права обирати омріяний вуз, чи факультет, за них цей вибір уже було зроблено: якщо хочеш вчитися — вступай на будівельний факультет Московського політехнічного інституту. Попри те, що мама охочіше пішла б на медицину чи якийсь гуманітарний факультет — вже не було ради: дають — бери, б'ють — тікай. І вона, ще з групою земляків, загорілися ба-

жанням навчатися: якщо не потягало з Кембриджем чи Гарвардом — дружно подякуємо компартії та вічно живим, Леніну зі Сталіном, за можливість навчатися в Московській заочній політехніці на “будівника комунізму”. При вступних іспитах мама найбільше переживала, що не напише твору російською мовою. Прекрасно знала російську літературу; поезію Блока, Бальмонта, Ахматової, Мандельштама, Цветаєвої, Єсеніна вивчила напам'ять з голосу ще живих недовбитків російського дворянства; “лагерну” бібліотеку, укомплектовану найдобрішою російською класикою, за вісім років ув'язнення прочитала від дошки до дошки. Та колишня учениця елітної чернівецької гімназії “Liseul Orthodox” не знала російської граматики, її в ліцеї не викладали; там вивчали латину, греку, французьку, німецьку, румунську і нікому, навіть у поганому сні не могло привертися, що безтурботна, весела вихованка ліцею опиниться в “тюрмі народів”, де з часів царя Івана Грозного “на всіх языках все мовчить, бо благоденствує” і “во глубине сибирских руд” єдиною зрозумілою мовою для конвойних є “великий русский язык”. У цій безвиході пособили колишні каторжанки “асужденные” — випускниці “Інституту благородних дівич”, вони написали мамі твір на вільну тему, залишалися лише старанно його “перемалювати”. Мама була кмітливою і так старалася, що навіть перевершила в написанні твору “исконно русских”, вона “перемалювала” твір на тверде “добре”, коли деякі з випускників совєцького “ликбеза” через неграмотність узагалі завалили іспит. Школа логічного мислення, закладена в гімназії, допомогла їй з точними науками, до яких ніколи не мала великої охоти, підсобило ще й те, що під час війни, рік навчалася на архітектурі Львівської політехніки, та наука не минула марно і саме тепер стала їй у великій пригоді. І ось у свої неповні 32 роки вона, вже вкотре, знову стає студенткою вузу, що називався “Всесо-

юзный московский заочный политехнический институт”.

Тоді, в середині п'ятдесятих, Красноярськ, як велике промислове місто, розгорнуло потужне будівництво адміністративних та житлових об'єктів у стилі сталінського тріумфального соцреалізму з виразними рисами класичної римсько-гітлерівської гігантманії. За сумлінну працю на будівництві, мамі доручають посаду прораба в цеху з виготовлення архітектурних оздоб, яких потім, уже в часи хрущовської відлиги, назвуть “будівничими надмірностями”. Молодий прораб згуртувала довкола себе художників, серед яких були і краєзнавці: Василь Турецький з Буковини (Сторожинець), Петро Головатий з Чернівців, Ольга Маруневич зі Станіславова, які відбувши в “зоні” свої “10”, тепер опинилися тут, на висилці. До них прибило і Миколу Сметанку з Лубен, буковинця привели художого, знеможеного парубка до мами, його треба було якось рятувати і мама влаштувала до свого цеху. Микола Сметанко дуже переймався, що не має художнього хисту і практики, та хлопці з лагерного “мирискусства” взяли його в облогу і дуже скоро Микола осягнув нехитре вміння вже з готових форм відливати античні фризи та деталі корінфсько-дорійських колон. До речі, Микола також вступив до того славного Московського політехнічного. Робота для молодих людей здалася навіть веселою, бо античну спадщину їм довелось збагачувати радянською символікою: молоточками, серпачками, зірочками, пшеничними снопами, а ще й до того, ця “творчість”, зважаючи на кліматичний пояс, добре оплачувалася. Сподіваюся, збудовані на віки шедеври радянського соцреалізму, оздоблені натхненною працею буковинців, галичан, полтавчан — випускників орденоносного ГУЛАГу, що працювали в цеху моєї мами, ще й досі нагадують красноярцям про “велич сталінської доби”.

На той час Василь Турецький з Олею Маруневич побралися і невдовзі в них народився син

З мамою, 2 клас. Софія та Одарка-Марія Майданські

Іван, а потім син Володимир — і вони вирішили деякий час вже як вільні працювати в Красноярську, щоб забезпечити свою молоді родину. Моя ж мама, дочекавшись звільнення, відразу почала пакувати валізи і одну з них наповнила скарбами своєї мистецької діяльності.

Наш іще недобудований дім повнівся новими весняними клопотами і біля нього, як біля того дідусевого вулика “обліталася” далека і близька родина. Досі до нас в Острицю чи Магалу, за винатком рідного бабусиного брата Іллі, вибиралася лише молодь, Юркові ровесники і переважно на Великдень чи на Миколая, щоб повіншувати дідуся. Тепер, як те незнане зело, що зеленими стрілами рвалося з-під землі, щонеділі за нашим святочним столом з'являлися нові люди, і кожного разу, варто було їм стати на порозі, як рясно скроплені слізьми і сміхом опинялися в обіймах мами, бабусі та дідуса. Це, пройшовши свою каторжанську дорогу, повертали-ся зі Сибіру кривні. Та я про них нічого не знала, мене ще не посвячували у святая-святих їхнього хресного шляху...

Першим повернувся Костик Король, онук старшого дідусевого брата, Константина Майданського, він з'явився задовго до приїзду мами і не раз бував у нас, коли ми ще мешкали в молдавських селах: середнього зросту, енергійний з вибуховим темпераментом, він завжди був заводієм забави. Ніхто й не здогадувався, що за маскою молодого вродливого веселуна ховаються скатовані душа й тіло мужнього юнака, якого, після важких тортур в пивницях НКВД, неповнолітнім

заслали до Норильська, у “сумнозвісний Кайеркан”. Вже наприкінці життя, в книжці “Моя Голгофа”¹, він напише: “Господь Бог подарував мені дниною народження 24 серпня. Це найщасливіший день, бо через багато десятиліть саме в цей день народилася молода, незалежна держава Україна, про яку мріяли мої односельці, за яку боролися, честь якої відстоювали”. Ту честь він відстояв і тоді, коли випробувавши всі засоби психологічних і фізичних катувань, слідчий влаштував йому очну ставку з чоловіком в якого від подоби людини вже нічого не залишилося — це було криваве місиво з набряклими вустами вже беззубого рота, вибитим оком і наполовину знятим скальпом. На попередніх нічних допитах слідчий запитував про якогось “Козуба”, таке прізвище Костиків було невідоме, тому з чистим сумлінням хлопці відповідали, що такої особи не знає. І тут він впізнав за беззубим шамотінням, голос свого бойового друга і наставника, який носив псевдо “Назар”: “Друже Юрку, ми програли. А тому я розповів їм усе. Зізнайся та підтвердь сказане мною, все, що знаєш, інакше вони мене доб'ють”. Від почутого Костик ледь не впав з табурету на якому сидів, приголомшено дивлячись на свого “візаві”. Ще мить — і він міг би зламатися, якби не слова того ж старшого побратима “Назара”, які нараз виринули з киплячого вару його пам'яті: “Друже, Юрку, (це було псевдо Костика — Константина Майданського), щоб там з нами не сталося — ми один одного не знаємо”. І малий Костик, опанувавши себе, мовив, твердо і виразно: “Про що ви говорите?! Я вас справді вперше бачу!” Слідчий зрозумів, що його затія провалилась, а Костик, своєю непокитною волею врятував десятки а може й сотні своїх ровесників, що назавтра могли б опинитися тут, разом із ним, у катівнях НКВД. Він не мав права зламатися, бо рід його пішов од Королів, а “первий”² брат Константин Майданський, що носив псевдо “Юрась”, лише на чотири роки старший за нього, був сотником і одним із засновників Української Повстанської Армії на Буковині, він створив бойки в селах: Добринівці, Васловіці, Юрківці, Топорівці, Мамаївці, Рогізні, організував мережу складів зброї, явочних квартир, підбрав зв'язкових. “Юрась” загинув у свої неповні 25 років, у нерівному бою з енкаведистами весною 1948 — році мого народження та останню кулю він не залишив собі, а великодушно “подарував” залятому ворогові... А його дід, колишній багаторічний війт, “двірник”, “примар”³ села Рогізна і старший брат мого дідуса, що

Академгурток в Рогізні, 1930 р.

досі всі справи села вирішував не “бунтами”, а “законом”, тепер, через своїх непокірних внуків, уже в дуже поважному віці був висланий разом із своєю дружиною, тіткою Домкою, в далекі сибірські сніги, десь аж у Молотовську область. Костик Король, пройшовши горно етапів ГУЛАґу, міг власним життям засвідчити, “як гартувалася сталь”, коли в червні 1953 року став чи не наймолодшим учасником Норильського повстання: “Прямо на нас наставлені три жерла дрібнокаліберних гармат. По тілі пішли мурашки. З військовими жарти погані. Радіо через кожних дві хвилини горланить, наганяє страх. Збираємо останню раду вже тут, надворі, в присутності людей. У відповідь лише чуємо намір без вагань відстоювати наші права до кінця. Вмерти, але не скоритися, не піддатися на залякування карателів. Подивитися б лише останні хвилини на отих людей! Чого то вартувало! Тривога, а разом і радість була в їхніх очах”.

Повернулася Ганна Король (Анка) — старша сестра Костика, вона була зв’язкою в бойвці свого першого брата Константина “Юрся”; в родині Королів народилося шестеро дітей і лише один хлопець, Костик, Ганна була найстаршою. Всі сестри витонченої шляхетної вроди, про таких у нас кажуть: як намальовані. Пригадую, тітка Анка розповідала, як гнали її босоніж, роздягнену, засніженим полем, стріляючи вслід з автоматів, та вона витримала й словом не прохопилася про “Юрся”. За цю “прогулянку” заплатила високу ціну: вже в зоні туберкульоз день за днем вигризав їй доно. Там, у табірному лазареті її прооперували, позбавивши останньої надії на материнство.

Слухаючи цю історію дивувалася, чому тітку Анку ще ні разу не запросили до школи на святкові збори, які проводили до Дня перемоги. Там завжди виступали фарбовані на “бльонд”, із домальованими дешевою помадою “кумачевими” губами, ветеранші війни і щоразу розповідали про подвиг Зої Космодем’янської, а тут, у Садгорі, живе жінка, яка пережила такі ж тортури: їй рвали коси, гнали по снігу, розстрілювали, вона дивом уціліла, уникнувши повішення! Та про її мужність і героїзм ні слова, ні півслова... Наївне дитя, що вірило пропаганді радянської школи і мама з бабусею тимчасом не позбавляли мене цієї віри. Тітка Анка ще до арешту кохала рогізнянського хлопця, Степана Катана, він також був у партизанці, доля звела їх у Воркуті, там вони й побралися. Щоб не позбавляти себе радості батьківства, шойно повернувшись додому, взяла в будинку маляти дитинку, шестимісячну біляву дівчинку. Невдовзі, окрилена материнством, тітка Анка принесла до нас маленьку красуню і хоч вона знайшлася в якійсь дівчині з далекого околицьного села, в обличчі і тендітному тілці вже вгадувалися витончені риси нової матері. Коли дівчинка піросла, схожість була такою, що ніхто б не міг навіть припустити іншої матері. А може це давала себе взнаки красива буковинська порода?.. Недалеко “Баронського саду” вони збудували прекрасний будинок і засадили яблуневий сад, Степан був майстром на всі руки, ще на засланні в нього відкрився дар теслі-червонодеревця. На той час лише почали запроваджувати брежнєвський “Знак якості”; в усіх сферах виробництва, зокрема і в меб-

льовій промисловості, процвітав брак. Пригадую, як люди кепкували з того бракованого “Знаку якості”, і коли тролейбус проїжджав повз взуттєву фабрику, виробу якої не мали попиту, водій тролейбуса вигукував: фабрика “Золотий капіталь”. Відомої Чернівецької меблевої фабрики тоді ще не існувало, і слава про майстровитого теслю, Степана Катана, росла. Саме тоді в Садгорі та Рогізні розпочався будівничий бум і хист Степана був на вагу золота, він робив усе, від будівельної столярки до мистецької інтарсії меблевих гарнітурів. Для нас він також змайстрував велику інкрустовану книжкову шафу і ледь не княже дубове ліжко. Та слава найкращого теслі його й за-напастила, бо вдячні новосельці завжди несли йому пляшку і не раз ця пляшка була наповнена чистим спиртом із невичерпного

лих крамничок ні з чим спокуслившим не можна було сплутати. Відколи з’явився велетенський м’ясокомбінат, неповторний запах Різдвяних свят почав зникати. Невпинним потоком, машина за машиною, бойня комбінату приймала сотні, тисячі голів худоби і чим більше їх було, тим менше якісних м’ясних та ковбасних виробів з’являлося на прилавках магазинів. Натомість поступово народжувався новий клас і культура злодія в законі: найбільшим попитом користувалася та робота, де можна було щось поцупити і в першу чергу — це підприємства легкої та харчової промисловості: м’ясокомбінат, маслозавод, олійня, панчішна фабрика, цукроварня, спиртзавод, останні два були збудовані ще за Австрії та епідемія злодійства розповсюдилася й на них. Над новою “зброєю” КДБістів

вкрадені: масло, м’ясо, цукор, спирт. Та це тепер називалося не “вкрасти”, а “дістати”. Не треба було жодних електронних систем спостереження, щоби при потребі, затримати крадія і його затримували, навіть коли при ньому не знаходили речових доказів — знайшли б учора, або знайдуть завтра — родину ж треба якось годувати... Та тепер це був найцінніший, брутальний спосіб боротьби з інакшемишлячими: на такому великому, багатотисячному підприємстві завжди були “штатні” вивідувачі, “сексоти” і якщо донесли, що ти “неблагонадійний” і висловлювався прямо, або опосередковано, у вигляді анекдоту, проти влади, тебе ловили з кілограмом цукру в пазусі і давали “тюремний строк” за розкрадання державної власності. Пізніше, коли я вже вступила до консерваторії, так постраждала

професорку за ґрати, затримав її ще на два роки в “Союзе нерушимим республік свободних”.

А майстер-червонодеревець, Степан Катан, переживши десятилітню сибірську каторгу, не витримав і восьми років брежнєвської свободи — помер від цирозу печінки.

Повернувся Славко Мельничук, спочатку в кімнату ввівся його баритонистий, лункий сміх, наче там, під широким чолом, для більшої сили голосу, як у середньовічних соборах, вмуровані акустичні резонатори, а потім його двометрова, ставна постать, ледь не зриваючи одвірки, вломилася до кімнати і знову крізь гомеричний сміх, конвульсійне здригання дідових плечей на груди Славка... Дідусь називає його сином, а Славко дідуся — батьком, бо вся родина встигла емігрувати до Канади і повернувшись із Воркути на батьківщину, він залишився один, як перст... Попри 50-ти градусні морози сибірської погоди і “конвойних сердець”, Славко відтирає душу від агресивної совкової лексики, і як перше, залишається чистим юнаком, що хоче співати... Його повернення нагадувало приїзд нашого Юрся на вакації, така ж родинна злагожденість м’якого хорального співу — разом згадують безтурботну молодість: батько Славка — парафіяльний священник, мій дідусь — директор школи. А діти — гімназисти, для проформи відвідують курси бальних танців Миколи Суховерського⁴ та водночас вишколюють силу духу для боротьби: вступають у спортивні товариства “Січ” і “Сокіл”, студентські братства “Запороже”, “Чорноморе”, і чезрез спортивні змагання гартують національний козацький дух. Мама ставилася до нього, як до молодшого брата, а для мене він — вуйко Славко. Власне, всі, з ким моєї матері довелося осушити гірку братину сталінського ГУЛАґу, стали мені “тітками” й “вуйками”, інакше до них і не зверталася. Після карпатських схронів і сибірських “лагерів”, Славко хотів, нарешті, скористатися видимістю волі й здійснити свою мрію — дійти, нарешті, до оперної сцени. Та поки що він готувався до вступу на диригентсько-хорове відділення Чернівецького музичного училища. Часом у неділю, на званому обіді, вже після бабусиного яблунного струддя, що подавали на десерт, до філіжанки кави, і він смакового пахтів, щедро поспипаний цинамоном і цукровою пудрою, починалося родинне музикування: дідусь брав до рук скрипку, мама сідала за фортепіано, Славко починав співати: мав глибокий, потужний баритон, голос був такої сили, що від нього вібривали шибки.

Перший приїзд додому з висилки до Красноярську.
Зліва направо: бабуся Євдокія, дідусь Микола, Софійка і Одарка-Марія

джерела чернівецького спиртзаводу — його часом легше було роздобути ніж сулію доброго первака. В ті часи, на відміну від сталінських “п’ять колосків”, злодійство навіть заохочувалося.

Заповідь “не вкради” була непорушним імперативом, законом совісті, своєрідним захисним бар’єром честі кожного, хто поважав свою людську гідність, до тієї пори, а це кінець шістдесятих, коли у світлі рішень КПРС “догнати і перегнати”, на зламану голову почали будуватися комплекси і комбінати легкої та харчової промисловості. Доки в Чернівцях ще функціонували маленькі м’ясарні з рецептурою і технологіями старої бабусі Австрії, запах ковбасних яток і ма-

певно працював цілий загін досвідчених психологів: радянський уряд свідомо призначав рядовим робітникам даних галузей низьку платню, передбачаючи можливість крадіжки виробленого продукту. І люди поступово звикали до свого стану, навіть почали називати роботу, де можна було добре пожитися, “козирною”. Декларуючи “рівність трудових прав” комуністична влада нівелювала принципи особистої гідності, значення людини, як індивідууму, намагаючись запрограмувати в людській свідомості мораль злодія. Всі стали “рівними” перед страхом бути викритими з “речовим доказом”, бо йдучи з роботи, майже кожен ніс у “потаємно-інтимному сховку”

моя викладачка зі скрипки, Чернівецького музичного училища. Це була Maestro від Бога — всі її учні, які бажали продовжити свою музичну кар’єру, після її школи, з першого разу вступали до консерваторії. Вона жила в одній кімнаті великої комунальної квартири в центрі міста, де, окрім неї, мешкало ще багато пожителів. Одеситка, з вибуховим творчим темпераментом, у побуті не могла порозумітися з якоюсь із сусідок і вирішивши помінати своє помешкання, звернулася до посередника-агента, по теперішньому “брокера”. Ним виявилася відома в Чернівцях особа, пов’язана з рядом сумнівних оборудок, що вирішували проблему вступу до престижних вузів, тодішніх “дефіцитів” і, звичайно, “квартирне питання”. Цей пан мав звичку усіх своїх клієнтів, а також і суми, які одержав за послуги, занотувувати в “Чорний блокнот”, у цей список зі своїми “200-рублями” потрапила і моя професорка. Коли “великого махіатора” заарештували, він не забув прихопити з собою і записник. У блокнот були внесені й більші “приношення” та чомусь постраждала тільки моя професорка, її засудили на два роки випрано-трудова колонії. Там, у зоні, вона ледь не поквиталася з життям. Та, як виявилася пізніше, Гертруда Абрамівна Талал, так звали мою викладачку, збиралася виїхати до Ізраїлю і це “комусь” не сподобалося — той, “хтось”, скористався операцією “комуналка” і запроторивши

Січ в Рогізні, 1924 р.

¹ Кость Король “Моя Голгофа” — Чернівці вид. “Троянда” — 2000р.

² Первий брат — двоюрідних брат, кузен (місц.)

³ Двірник, примар (від рум.ргітамг — мер, сільський староста) — те ж що і вїйт

⁴ Микола-Целестин Суховерський 8 травня 1913, Великий Кучурів під Чернівцями — 18 серпня 2008, Едмонтон, Канада) — громадський і культурний діяч української імміграції та діаспори в Канаді. Заступник Голови Уряду УНР в екзилі. До 1940 студентський і спортовий діяч та адвокат на Буковині. З 1949 в Канаді, член проводу Українського національного об’єднання (УНО).

Від перекладача:

Історію кожної нації можна пізнати глибше, читаючи твори її поетів. У цьому переконуєшся, відкриваючи італійське поетичне слово у значному часовому діапазоні: від XIII до XXI століття. Поети завжди творили власний літературний кодекс, як форму шляхетної самосвідомості, і тому навіть в описі важливих історичних подій їхній камертон дає вірний тон, відображаючи глибинну емоцію людського серця. В часи Петрарки ліричні вірші не укладали в антології, вони призначалися для публічного виконання, майже завжди у супроводі музики і співу. Однак навіть у глибоко ліричних текстах видатних італійських авторів від давнини до сучасності знакові доміанти — це Бог, війна і кохання. Мені пощастило вперше перекласти вірші багатьох поетів давніх століть, досі невідомих українському читачу, і відкриваючи для себе їхній поетичний світ, не можеш позбутися враження, що спілкуєшся з сучасником. Ці вірші — “вічні зорі, керовані музикою чисел”, як писали про Петрарку, але століття італійської поезії склали у яскраві сузір’я всі твори, за якими дивовижно багатий і розмаїтий кадастр імен, і я з приємністю представляю їх читачу майбутньої антології.

Валентина Давиденко

Комп’юта Донцелла з Флоренції

Вважається першою достовірно відомою італійською поетесою. Її творчість відносять до другої половини XIII ст. Справжнє ім’я невідоме, а псевдонім Комп’юта Донцелла означає “*досконала юна донна*”. Із віршів, написаних тосканським діалектом, відомі три вишуканих сонети з використанням стилю і лексики трубадурів, що засвідчують знайомство з “провансалізованою” поезією сицилійської школи. Уявлення про неї, як літературну містифікацію, спростовується літературними свідченнями сучасників. Адже куртуазна поетеса — явище незвичайне в тодішній Італії, коли й письменних жінок було небагато.

У пору, як розмай листків і квітів
осяє радістю й коханням личко юне,
не сплять сади із птахами у вітті,
бо грають впереміж струмки та струни.
Амуру почесні складають всі на світі.
Тоді й слуга знайде свою фортуна,
і кожна панна юна на приміті.
Мені лиш смуток стеле темні руна.
Не зглянувся мій батько на страждання,
із нелюбом з’єднавши наші руки.
І горе цього вічного заклання
омію я сльозами від розпуки,
бо дні мої минають без кохання.
Й не тішать квіти, і не пахнуть луки.

Хотіла б я лишити світ і Господу служити,
збагнувши ще від юних літ надії марноту.
Бо здатне не лише добро тут пагони
пустити,
плекає і безчинне зло несправедну мету.

Шляхетності тонкі чуття вже нікому
цінити,
останніми вітають честь і щирю прямоту.
То ж я, за вибором чужим, не хочу
в парі жити,
приймавши в грубої юрби фальшиву
пишноту.

Немилий світ мені, якщо в житті одне
чекає —
іти з нелюбом під вінець, як на ганьбу
собі.

Валентина Давиденко

«Прохолодні слова мої в надвечір’ї»

Переклади італійської поезії XIII – XXст.

Служити Господу Христу мій батько
не пускає,
у домі рідному мене не чує, далєбі.

За кого ж він мене віддасть — сама себе
питаю,
із ким я молоді літа змарную у журбі?

Франческо Петрарка (1304–1374)

Видатний італійський поет та літописець, ранній гуманіст, його називають “батьком гуманізму”. Сонети Петрарки вважають зразком жанру. Мова творів Петрарки, Данте та Боккаччо заклала основу сучасної італійської мови. Нерозділене кохання до жінки на ім’я Лаура, яку він вперше зустрів 1327 року в авіньйонській церкві Св. Клари, Петрарка описав потім протягом сорока років у численних сонетах та інших віршах “Книги пісень”. 1341 року у Римі Петрарку, як поета, увінчують лавровим вінком, він стає першим з часів після античного Риму, хто удостоївся цієї честі. Свою бібліотеку рукописів Франческо Петрарка заповів місту Венеція.

Благословен той день, і час, і місяць року,
щасливої пори дарована хвилина.
В чарівному краю улюблена місцина,
де полонив мене той погляд волоокий.
Благословен той трем, що ніби ненароком
ним серце перейма Амура гра невинна.
Здрігнеться тятива і вже стріла неспинна
навіки залиша у серці біль глибокий.

Благословен той хор канцон
повноголосих,
якими славлю я ім’я моєї донни.
І всі надії, і гіркі зітхання й сльози!
Благословенні аркуші, мережани
в безсонні,
що з ними стану я на вічному порозі
співцем лише її очей бездонних.

Із тягарем важкого забуття
кораблик мій долає шторм холодний.
Між Сциллою й Харибдою сьогодні
кермує пан і кат мого життя.
Веслом бурунний гнів і співчуття,
так, що несе нас буря в тлум безодні.
Вітрила рвані, та летіти згодні,
якщо надія манить в майбуття.
Дощами сліз, туманами образ
ослаблі ванти, скручені канати
безтямно хтось покинув на борту.
Моєї ніжності двоокий знак погас;
у хвилях мертва творчість, як писати,
коли вже зневіряюся в порту?

Луїджі Пульчи (1432–1484)

Народився у Флоренції. Був наближеним до Лоренцо Медічі. Його поезія близька до народної, Пульчи віртуозно культивував її форми і мотиви. Буфонада, народний грубуватий гумор багато в чому стали предтечею стилю Рабле, на якого Луїджі Пульчи здійснив значний вплив. Сюжет своєї поеми з 28 пісень “Великий Моргант” (“*Morgante Maggiore*”) він запозичив із творів італійських вуличних оповідачів, так званих кантасторіїв. Та поряд із традиційними образами епічних героїв, які побутовали в історії і фольклорі, Пульчи зобразив оригінальні комічні постаті

відданого Роланду велетня Морганта та його нерозлучного супутника Маргутта, хитруна, ненажеру, гуляку.

“Великий Моргант” (фрагмент)

І відповів Маргутт їм: “Я впевнився
остаточно,
Що миттю розпізнаю, де чорне й
де блакитне.
Є смак з твердого м’яса, є поросля
молочне,
Та вірю, що і в маслі воно мені спожитне.
Якщо не маю пива, знайду сусло святочне:
В грайливому й терпкому стає легким і
ситне.

Та винам, що із бочки, я вірний
до останку!
І вірю в довголіття того, хто п’є їх зранку.
Пухкіша паляниця — та в піріжках
начинка,
(Все віддала, як мати, для діточок
маленьких).
Тому в моїх молитвах — тушкована
печінка,
Хоча б на три шматочки поділена
тоненько.
До чого це веду я — судить з такого
вчинку:
Ось крижана бурулька в моєму кухлі
дзенька:
Хоч Магомет немовби сусло забороняє,
Хто ж вірить забобонам, як справжню
віру має?..

Пустіть мене до зали, де учти та банкети!
Для келиха — ці руки, швидкі
до танців ноги:
Краса і благородство у пишному букеті!
Лиш родичів минаю, їх сіряки убогі.
Ганьбитися не стану я за дрібну монету!
Та в кому бачу здобич, як пес,
іду до нього.

Розказую навздогад, усьоме чи вдесьте,
Догідливі ті речі, в яких брехні багато.
Якщо ж віднайде око собі принаду ласу,
То ліпше не розпитуй про мене
без нагоди.

Ці вічні походеньки — однакові шоразу,
Та вірю, що й тобі я не завдаю цим
шкоди.

За квітку насолоди, чомусь зав’ялу зразу,
Я маю крім користі іще одну пригоду.
Чесноти ж міністерські, галантні їх
манери
Я знаю іншим чином в альковному етері...

Ронсевальська ущелина

...І стало сонце, як вогонь кривавий.
Когось відваги колір той позбавив.
І все ж воно не так жажало душу,
Як дно безодні, зване Ронсеваль,
Де сарацини падали, як груші,
І зла потвора їх несла на бал.
А Ронсеваль скидався на пательню,
Де кров скипала, мов ріка смертельна.
Розтерзані тіла, кістки повсюди.
У пеклі так клекоче в казанах,
Як в тім хаосі збилися коні й люди.
У Нессі це не бачили і в снах.
А вітер ніс, як у стрімкій погоні
Не бризки крові, а клубки червоні...

Лоренцо Медічі (1449–1492)

Правитель Флоренції між 1469–1492 роками, поет, меценат, внук Козімо Меді-

чі-старшого. Народився у Флоренції. Походив із роду Медічі, перебрав владу над Флоренцією у свого батька. Зміцнював владу Медічі, маючи дипломатичний хист і повсякчас демонструючи міць і силу роду. Був меценатом, підтримував художників і гуманістів, що зробило Флоренцію справжнім осередком Відродження, науковості, гедонізму. Мав прізвисько Пишний (Magnifico). Він описав природу та реальний світ із власними свідченнями уважного спостерігача з гострим поглядом. Лоренцо щиро захоплювався красою, любив сільське життя, був справжнім живописцем зовнішнього світу. Займаючись різними жанрами поезії, які він знаходив, зокрема, в народній культурі, удосконалював їх до високого мистецтва, культивуючи нову поезію.

Іронічна Флоренція

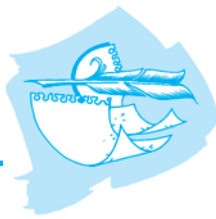
Боттічел*, твоя репутація тут відома.
Боттічел, кажу, бездонне барило!
Усіма помічений, як жадібна муха вдома,
стільки байок про нього серед містян
ходило!
Запросять його, бувало, на обід чи
вечерю,
то не глухий же: першим і прийде,
бо запросили!
Чому ж роззявляють рота на гостя,
мов на печеню,
хоч гість на вас, скупердяїв,
ще не роззявив рота?
Йде Боттічел і жбаном пузатим дратує
челядь!
Лишити таку гостину змушують
не турботи:
Він від людей соромиться, що дуже
коротка шия.
Хотілося б, як у бусла — той будь-якої
погоди
ковтає й не наїдається, й шукає собі
поживу.
А місце, де ставлять страви,
уже не віддасть нікому!
Та й візьме після вечері із куркою
ще локшину!
Його всемогутнє тіло вже б рухалося
додому,
та жодна з галер, що трюми заповнює
у Поненте**,
не зможе ніяк доправити персону таку
відому!

*Обігується прізвище відомого флорентійського художника Сандро Боттічеллі, що італійською означає “бочка”

**Західне узбережжя

Мікеланджело Буонарроті (1475–1564)

Мікеланджело ді Франческо ді Нері ді Мініато дель Сера і Лодовіко ді Леонардо ді Буонарроті Сімоні народився в Капрезе. Видатний італійський скульптор, художник, архітектор, поет, інженер. Його твори вважалися найвищим досягненням мистецтва Відродження ще за життя майстра. Поезії почав писати досить рано, але чимало з них автор знищив власноруч, збереглося близько 300 віршів. Літературну спадщину Мікеланджело Буонарроті оцінюють як один із найяскравіших зразків тієї епохи. За життя зібрання поезій не публікувалося, першу збірку надруковано в 1623 році.

Серце із сірки, тіло з куделі,
Кістка, що схожа на тріску суху.
Рвійні в бажанні на долю лиху
Важать в досаді, а смуток пустелі
Душі спіткає, що нині веселі.
Пристрасть несе їх без гальм і керма,
Потім ковінька сліпого трима.
Квола причина шукає оселі.
Блискавка ж першим вогнем осяває,
Так і мистець, коли з неба зійде
Пломінь натхнення і в серці воскресне,
В муках змагає природу тілесну.
І наслухає Того, хто веде,
Серце з Чийм в унісон калатає.

П'єтро Бембо (1470—1547)

Італійський гуманіст, поет, літературний критик, учений, кардинал. Був видатним членом Академії вчених Альда Мануція. Бембо мав великий вплив на формування італійської мови, приділяючи особливу увагу тосканському діалекту, як основі літературної мови. Своїми творами відновив інтерес до творчості Петрарки, поклавши початок поезії *петраркізму*. У стилі Петрарки створені і численні сонети Бембо. У його обширній літературній спадщині найуспішнішими стали “Алазонські бесіди” — діалоги італійською мовою у прозі і віршах, у яких присутній вплив неоплатонічної філософії кохання і краси, божественне походження любові і поступова її трансформація з чуттєвої в духовну.

До Вероніки Гамбари

Ніжний звук упізнаю. Так легко бринить
Тільки променів мрево, що ви його
Там, де був я колись, де на мене чекала
після довгих років незабувана мить.
Ця прекрасна рука, як мереживну нить,
променисті потоки у вузол збрала,
та мій промінь чомусь до пори відхиляла,
чи від неї він прагнув себе захистити:
кожна кара для вас тільки грою була,
тінню смерті, якою завдячу любові,
що так мало уваги її заслужив.
Чистоті ваших чар ця хрипка похвала
і сердечне бажання, пробуджене знову,
мов квітучий луг, що з весною ожив.

Цей звук, як проснеться земля після
довгих морозів,
Струмок понесе у долину пробуджені
луни весняні,
Виходить олень молодий
з лісової поляни.
Душа затріпоче, мов ніжні й клейкі
пагінці верболозу.

І понад верхи чи за руслом шумливим,
що піною зносить
Усі перепони, подалі обійстя
людського й пастушого стану,
Кружляє він довго по луках у квітах
духмяних
І всюди бажання невтолене світу
доносить.

Не має страху, що аркан його в леті
стрімкому зупинить,
Якщо не поцілить в стегно
несподіванка, зла і блискуча
Від вправного лучника в лісі глибокому
й засідці вірній.

Так я не боюся, що завтра, напевно,
від рани загину,
Відкритий іду перед стріли очей ваших,
Донно, чарівних.
І кожна стріла у беззахисне серце і
мітить, і влучить.

Вінченцо да Філікайя (1642—1707)

Аркадське ім'я — Полібо Емоніо, автор патріотичних канцонів та сонетів, член Академії делла Круска та Аркадської академії, один із засновників італійського класицизму. Походив із флорентійської сенаторської родини, вчився у Пізанському університеті, де здобув юридичну освіту. У своїх віршах оспівував кохання, та після втрати коханої жінки мотив сонетів змінився, поет перейшов на релігійну та патріотичну тематику. Його поезії притаманна мелодійність та пластичність. Найпопулярнішим став сонет 83, де він оплакує нещастя Італії, яка через красу стає принадною здобиччю для ворогів і надто слабка, щоб боротися з ними до перемоги.

Італії

Італіє! Тобі нещасна доля
фатальний дар — оцю красу дала!
І прочинила вічну браму зла
в майбутнє із вінцем страждань і болю.

Аби ж твою красу плекала воля!
Чи ти хоча б сильнішою була,
ти б кожен хижий зір застерегла,
як звіра, що вистежує спроквола!

Не бачила б альпійські рідні схили
в потоках крові й блискавках армاد!
І не пила б отара галлів з хвилі

твої По! Й не опинивсь булат
в чужих руках! Герої сплять в могилі...
І на вино хтось чавить виноград.

Амалія Гульєлмінетті (1881—1941)

Італійська письменниця, поетеса. Народилася в м. Турині. Її вірші називали найдорожчим намистом, новим і чарівним. Критики порівнювали Амалію Гульєлмінетті з Гаспарою Стампа і Сапфо, зауважуючи також вплив на її творчість Д'Аннунціо. Амалію пов'язували тісні особисті й творчі стосунки з поетом Гвідо Гоццано. Втім останні роки життя після спроби зробити журналістську кар'єру у Римі, поетеса провела в самотності. Померла трагічно після травми, набутої в зв'язку з бомбардуванням Турину.

Вітряний вечір

Солодко йти по вечірній стежині угору,
вітер мені розкриває обійми шалені —
що там кохання! Ще пагорби ледве
зелені,
жодна прикмета весни не відкриється зору.

Солодко йти! В цьому місці іронія скоро
вжалить мене — бо з весняного сну
достеменно
знову прокинувся той, хто кохає
стражденно,
і засміється, що дурість подолано хвору.

О, цей короткий обман я розгадую
легко,
стан безтурботний, гру долі, даремно
пригріту.

Та від смирення чи гордощів все ж я
далека,
бо відтепер обережна відвага зі мною.

Тільки ж цікаво новому сюрпризу радіти!
Й іншіш приманці тієї брехні чарівної.

Габрієле д'Аннунціо (1863—1938)

Справжнє прізвище — Рапаньєтта. Італійський драматург, поет, політичний діяч. До початку 20 ст. мав репутацію найвідомішого італійського літератора. Рано відкрив у собі поетичний талант, ще в школі видав збірку віршів. Поезії Габрієле д'Аннунціо мали великий вплив на акмеїстів. Як прозаїк вважається одним із засновників реалізму в італійській літературі.

Перше видання його творів в Російській імперії вийшло в Україні (Київ, 1904 рік). Вистава про трагічне кохання за драмою Д'Аннунціо “Франческа да Ріміні” справила незабутнє враження на актрису Віру Холодну.

Вечір у Ф'єзоле

Прохододні слова мої в надвечір'ї.
Свіжий вітер вгорі шурхотить гілками,
ніби жменьку шовковиць поміж
листя
хтось вибірує мовчки і запізніло,
і висока драбина сягне сузір'я,
перехресчує стовбура срібне тіло.
Доки холод нічний прочиняє брами,
темну крону обрамлює в срібну раму.
На порозі блакитному, де покої
наших снів, простелив серпанкову хмару
повний місяць. І тиха сільська місцина
в улоговині холоду над рікою
із надією миру та супокою
сон пригубить з нічної чари.
Того миру, що не пізнає,
бо на ранок усе зникає.
Славлю пору вечірню, з лицем, як перла,
де небесна вода тінь повік змикає.
Найсолодші слова мої в надвечір'ї,
як дощу шумовиння в стрімкому пліні.
Це прощання весни під крилом узгір'я
з берестків і шовковиць та арок піній.
З пагінцями шипшини, що тихо грають
на повітряній арфі і ритм втрачають.
Ще пшениця на схилах не половіє,
але сіном побляклим трава лягає.
Братні гурти садів, сторожки оливи.
Промінь усміхом зблідлим і миготливим
знак священний кладе їм на плід
весняний.
Славлю пору вечірню за шати твої
духмяні!

Пояс з китицями тебе вгортає,
золотаві кінці, наче віть вербова.
Я читатиму вірші тобі, де рими
про кохання, і ними співають ріки.
Мова вічних джерел оживає з ними,
вкритих тінню гілок, що сплелись навіки
і святині цих гір стережуть незримі.
Я шепну тобі потай, що ті узгір'я,
їхній вигин впововж ясних горизонтів,
як уста, що замкнула їх заборона.
І слова, не промовлені в надвечір'ї,
у лиці зашарілім пульсують в скронях,
не виказують жодне людське бажання.
Тільки в тиші безмовній, немов
прошальній,
мерехтять ніжно та утішально,
так, немовби душі ця пора вечірня
заповітне й прекрасне несе кохання.
Славлю стан небуття — пора розсівання
твоїх сутінків, наче з вінка сухоцвіту
хтось пилок розтрусив. З нього перші зорі
в темнім небі засвітять.

Василь ШКЛЯР: «Українською заговорять навіть в Африці, якщо без неї неможливо буде повноцінно жити»

Людмила ПУСТЕЛЬНИК

“Війна на Сході України має всі прикмети світової”

— Що воно взагалі зі світом та країною зараз відбувається — з точки зору письменника? Космос на нас тупнув ногою чи, як завжди, — “масонська змова”?

— Відколи розпочалася російсько-українська війна, ми переконалися, що цей світ — надто крихкий і непередбачуваний. Ще донедавна була хоч якась упевненість в існуванні усталеного світопорядку, дієвості міжнародного права, ефективної дипломатії — бодай між країнами демократичного табору. Аж виявилось, що ні: все це перебуває на рівні державного егоїзму, політичної розбалансованості, безплідних заяв, які затинаються на рівні декларативної стурбованості.

Тим часом, війна, що точиться на сході України, має всі прикмети світової. Навіть був час, коли в цій війні громадян іноземних держав загинуло більше, ніж українців. Це коли росіяни збили пасажирський Боїнг-777. Тоді 298 жертв перевищили число наших загиблих на той час. Але світ це проковтнув. Світові вигідно, щоб увесь тягар боротьби тримала на собі Україна. Деякі наші західні партнери люблять цитувати Бісмарка, що угоди з Росією не варті паперу, на якому вони написані. Проте, сором’язливо мовчать, що це саме можна сказати і про Будапештський меморандум. А під ним же стоять підписи не лише Росії, але й США та Великої Британії! Ось така “джентльменська” угода.

Тим часом, Україна вже не вперше у своїй історії опинилася сам на сам з найкровожерливішим агресором. Соромно бачити, як плазує перед Росією Франція, як стримано поводиться Німеччина, наче вони досі не оговталися від давніх поразок у війнах з цим монстром. Ще прикрише від того, що поведінка впливових західних політиків часом залежить від російських нафтодоларів. Тобто, в Єросоюзі, до якого так щиро потяглися Україна, теж є корупція, нечесте лобіювання тих чи тих інтересів.

Про світову слабкість та непевність можна говорити, зокрема, і з огляду на безпорадну боротьбу з коронавірусом. Ми побачили, що сучасна наука не здатна ефективно долати смертоносні загрози, а, отже, світ будьколи взагалі може опинитися на межі загибелі. Гібридні війни, гібридна політика, дипломатія, медицина, гібридне харчування, якась суцільна гібридизація людського буття.

Але я не є проповідником апокаліпсису. Навпаки, веду до того, що на тлі такої глобальної хитавиці Україна мусить повірити у власні сили і зробити, на решті, свій цивілізаційний пролив.

— Вашого “Чорного Ворона” читають і на фронті, це справді — народний роман. Яка історія, пов’язана з його прочитанням, стала для Вас найбільш цінною? Трагічною чи зворушливою?

— О, таких історій багато, і мені важко вирізнити найхарактернішу. Я бачив свої книж-

Це інтерв’ю з відомим письменником відбулося в епістолярному форматі й завдяки електронній пошті. Пан Василь поділився своїми думками про війну на сході країни, враженнями від фільму “Чорний Ворон”, українські історичні паралелі та “самотність самурая” як кредо.

ки зачитаними, як то кажуть, до дірок, в окопах, від них віяло гаром і порохом. Знаю, що багатьох хлопців “Чорний Ворон” покликав на Майдан, а відтак — і на війну.

Зворушливу історію почув у Чернігові від мами Героя України Олега Лоскота, пані Ксенії. Її син був активним учасником Революції Гідності. З Майдану повернувся додому з книжкою “Чорний Ворон”. Цей роман, до речі, був хітом у бібліотеці, яка діяла під час революції в Українському домі. Так от, Олег привіз “Чорного Ворона” додому і попросив матір прочитати цю книжку, бо “це про нього”. Потім він добровольцем пішов на війну, а мати читала роман дуже повільно, вона боялася, що там буде трагічний фінал. Так сталося, що Олег в останньому бою лишився сам на сам з ворогом. Поранений, він зачався на покинутій фермі, але місцеві нелюди його виказали. Олег бився до останнього набою, а потім, щоб не потрапити в полон, підірвав себе гранатою. Звання Героя України він удостоєний посмертно. Тепер, каже його мама Ксенія, поруч із портретом сина в її оселі стоїть книжка “Чорний Ворон”.

— Про екранізацію Вашого роману — суперечливі відгуки. Хтось захоплюється, а хтось каже, що фільм програв книзі. А як Вам кіно?

— Ну, я ж знав, що фільм програватиме книжці. Інакше не буває. У глядачів були надто високі очікування, тому не обійшлося без розчарувань. Хоча більшості він ліг на душу. Попри всі невдоволення, я радий, що, нарешті, є художній фільм про Холодний Яр. Багато людей уперше дізналися про повстанський опір московській окупації в центральній Україні. Думаю, що зняти шедевр за 20 мільйонів гривень — нереально. Якщо ж узяти до уваги ті надзвичайно складні умови, в яких творилося це кіно, всі ті перешкоди, які чинили дуже впливові україножери, то я вважаю цю екранізацію перемогою. “Чорний Ворон” виграв пітчінг Держкіно, але мало хто знає, що майже все державне фінансування було відтак забрано, воно виявилось суто символічним.

“В усьому світі є сили, які системно займаються антиукраїнською пропагандою”

— Свого часу набула розголосу історія з Єжи Гофманом, славетним польським режисером, який спершу брався за екранізацію “Чорного Ворона”, а потім скандально відмовився. Чи зараз Ви знаєте, чому? Що (хто) насправді було за тією відмовою?

— Я вже обмовився про перешкоди, які чинилися екранізації “Чорного Ворона” з боку моїх, м’яко кажучи, опонентів. У випадку з Гофманом також

видно сліди їхніх брудних рук. Саме в той час Гофман знімав свою “Варшавську битву”. На прем’єрі цього фільму в Києві він сказав, що до нього приїхали якісь невідомі йому люди і запропонували додаткових 6 мільйонів доларів до кошторису, аби він зняв “Варшавську битву” у форматі 3D. Я зовсім не хочу сказати, що це було пов’язано з відмовою від “Чорного Ворона”. Але завжди, коли цей роман перекладали за кордоном, з’являлися якісь невідомі люди і відмовляли видавців та перекладачів братися за таку роботу. Іноді їм це вдавалося.

Тоді я переконався, що в усьому світі є сили, які системно займаються антиукраїнською пропагандою. Навіть на рівні явищ культури. І на це їм не бракує ні грошей, ні інших брудних засобів. Жаль, що на це ведуться навіть авторитетні люди. Той-таки Гофман, коли пояснював свою відмову від екранізації “Чорного Ворона”, раптом заговорив табачниківською термінологією. Мовляв, це роман антиросійський, ксенофобський тощо. Я зрозумів, що з маестро добре попрацювали, хай навіть “якісь невідомі йому люди”.

— У фільмі загарбників показано достатньо жорстокими, однак, не настільки, як це описано в романі. На Вашу думку, стрічка від цього втратила чи виграла? Чис це було побажання: уникнути сцен розправи над черницями монастиря, наприклад, інших сцен червоного насильства?

— Назвати цих людей по-менню мені зараз складно. Можу помилитися. Але один із сценаристів (а вони змінювалися, як і режисери, через драматизм усього проекту в цілому) зізнався мені, що отримав вказівку пом’якшити жорстокі сцени. І не тільки звірства загарбників. Наприклад, ще була смішна порада не вішати москалів, а тільки розстрілювати.

Чи могла виграти стрічка від такої “гуманізації”? Ні, звичайно. Білі рукавички на війні мають абсурдний вигляд. Мабуть, такі корективи подій і стали однією з причин певних глядацьких розчарувань. Тому на прем’єрних показах я завжди просив глядачів абстрагуватися від роману і дивитися фільм як окремий твір про холодноярську боротьбу.

— У Вас є відчуття дежа-вю, повторення історії — що країна надто наблизилася до описаної в “Чорному Вороні”? Взагалі, можливе настільки трагічне повторення?

— Повторення історії стало вже істиною, особливо для нас, українців. Уроки історії повторюються для тих, хто їх не засвоїв і не зробив належних висновків. Тобто, не виніс із них науку. Російсько-українська війна 1918 — 21 років теж була гібридною. Росія створювала тут, у Харкові, свої маріонеткові уряди і від

імені українського народу закликала на нашу землю своїх московських “визволителів”. В особовому складі червоних полків, названих так по-українському — Тарашанський, Богунський, — була переважна більшість росіян. Те саме бачимо й сьогодні на Сході.

Але я не припускаю такого, як тоді, трагічного фіналу. Нині ми, все-таки, інакші. За часів незалежності виросло покоління українців, які не мислять себе під імперською “опікою”. Крайні з крайших готові покласти — і кладуть — своє молоде життя за свою країну. Ну, і західний світ, котрий за тих визвольних змагань не бачив Україну на європейській мапі, тепер змушений змінити своє ставлення до найбільшої за територією країни в Європі. Хоча саме ця найбільша територія з її ресурсним потенціалом багатьом найдужче і муляє.

“Мені цікавий лише один Василь Голобородько — великий поет із Луганщини”

— Ви — оптиміст? Маю на увазі в глобальному вимірі, в питанні долі України.

— Я — поміркований оптиміст. Знаю, що перед нами ще лежить довгий і складний шлях до мети. Найбільшою внутрішньою проблемою залишається навіть не корупція, а п’ята колона україноненавистників, які почувуються тут упевненіше, ніж патріотичні сили. Їм належать великі капітали, майже всі телеканали, передовсім, інформаційні, вони відкрито й безкарно провадять антиукраїнську пропаганду. Ці люди збираються цілими кодами на телевізійних шоу, розмовляють російською і при цьому цинічно скаржаться, як затисають російську мову в Україні. Вони брутально ганяють наших національних героїв — Бандеру, Шухевича, вояків УПА, а попросить їх назвати бодай одного прийнятного для них героя, котрий у ХХ сторіччі віддав життя за незалежність України, вони не назвуть жодного. Бо для них ця незалежність ніколи не була ціннісною.

— Свого часу Ваш роман “Чорний Ворон” підтримала Анна Герман, яка сьогодні категорично висловлюється за “воду в Крим” та

робить інші “дивні” заяви. Не було бажання теж публічно на них відреагувати?

— Це не моя професія — реагувати на дивні заяви.

— Колись висловлена Вами позиція стосовно будівництва муру з Донбасом і колонізацією Криму — залишається незмінною? Розумію, що риторичне питання — але що з ними взагалі робити?

— Будувати успішну країну в реальних межах, до якої під час геополітичних розламів з радістю приєднаються всі питома українські землі. Але на наших умовах.

— Припустимо, там вже встановлено наші прапори, де-юре — Україна, а де-факто — все той же “руський мір”. Але саме Ви вирішуєте про перші кроки українізації регіонів. Якими б вони мали бути?

— Давайте без “припустимо”. На всіх теренах України мусить діяти її Конституція і закони. Там усе сказано. Без усіляких лукавих статусів. Українською заговорять навіть в Африці, якщо без цієї мови там неможливо буде обійтися, щоб жити повноцінним життям.

— Ніби й повторення попереднього питання, та не зовсім: людей, які там мешкають і зважаючи на все, чому їх піддають: як можливо повертати в наш культурно-соціальний-політичний простір? Маю на увазі не відвертих зрадників і злочинців, а тих, хто такими стали мимоволі, під тиском російської державної машини. Отримали російський паспорт з елементарного інстинкту самозбереження, походили на 9 травня “безсмертним полком”. А завтра будуть так само “віддано” співати “Ще не вмерла...”

— Їх повертати не треба, це неможливо. Вони самі повернуться до привабливої країни, про яку я казав. Але ж у нас поки що все навпаки. Крим анексували, а в Україні тим часом катастрофічно обвалюється гривня. І кримчани скачуть до неба на radoшах, що їх це обійшло. А далі зростають тарифи, ціни, в країні панує дика соціальна несправедливість, коли одні гребуть мільйони ні за що, а більшість отримує мізер за чесну щоденну працю. Хто заплаче за такою країною, окрім патріота-романтика?

— На початку Зе!президентства Ви говорили, що не маєте з приво-

ду “особливих тривог”. Минув рік. Що змінилося у Вашому ставленні до чинного? Маєте відчуття того, що повторюють, як мантру, прихильники колишнього президента — що згортаються всі національні здобутки минулих років? І чи можливо згорнути свідомість?

— Я ніколи не підтримував чинного президента. Я навіть мало знав, хто це такий, я не дивлюся ні “Квартал”, ні такі фільми, як “Слуга народу”. У колі моїх зацікавлень був лише один Голобородько — це великий поет із Луганщини Василь Голобородько. Тому в моєму ставленні до чинного нічого не могло мінятися. Я до всіх влад завжди був в опозиції. Бо навіть за найкращими гаслами не бачив нічого іншого, окрім бажання комусь сподобатися. Не повести за собою націю, а повернути на свій бік електорат.

“Письменник веде свою особисту війну навіть після того, коли його армія прогала”

— Чому досі нема нового Майдану в зв’язку з усіма історіями навколо нового гаранта? Всі просто втомилися? Та чи потрібен Україні зараз новий Майдан? (Про який Ви свого часу висловлювалися як про гарну протидію корупції і своєрідний виховний засіб для влади).

— Революції, повстання мають свою циклічність. Адже суспільство також піддається втомі, розчаруванню, апатії. Крім того, у нас війна. Вона, звичайно, нейтралізує внутрішню пасіонарну активність. Для революційного виходу потрібен збіг багатьох обставин. І зараз ніхто не скаже, коли спалахне та рушійна іскра.

— “Чесна Україна” в розумінні персонажа Вашого роману “Троїца” — це, все ж таки, утопія чи реальність — хай навіть дуже віддалена?

— Ну, чому ж утопія? Це те, що декларують усі політики перед кожними виборами. Бандитам — тюрми, один закон для всіх, справедливості понад усе... Це не є чимось недосяжним. Йдеться про чесність суспільних і соціальних відносин, про справедливий розподіл благ між громадянами, так само, як і про солідарне взяття співвітчизниками тягаря, що випав на долю країни. Хай то буде війна, чи економічна криза, чи стихійне лихо, чи техногенна катастрофа...

— Якою бачите роль письменника в суспільстві, яке активно штовхають в невідластво? Маю на увазі химерну політику сьогодишньої влади щодо освіти, потреби книгодрукування тощо?

— Письменник — це самотній вовк, самурай, котрий веде свою особисту війну навіть після того, коли його армія прогала. Це — залишенець. В ідеалі, він повинен займатися лише літературою. Проте, в українських реаліях це практично неможливо. Коли постійно виникають загрози то мові, то освітній політиці, то культурному розвитку загалом або й самому існуванню держави, письменник згортає комп’ютер і йде на акції протесту, на Майдан, їде на фронт. Або й навпаки, впадає у стан соціального паралічу, депресії. У кожного тут — свій шлях, свої методи спротиву, і давати комусь свої поради чи тим більше звинувачувати когось у неадекватній активності не випадає. Покликання письменника — писати. І добра книжка завжди вартісніша, ніж тисячі найгучніших заяв.

Пасіонарна енергетика українського поетичного слова

Галина РАЙБЕДЮК, професор кафедри української мови та літератури Ізмайльського державного гуманітарного університету, лауреат премії імені Ірини Калинець, член Ізмайльської міської первинної організації Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка.

Українське Придунав’я є унікальним культурним ландшафтом і в художньому часопросторі оприявлює вельми цікавий мистецький феномен. Ця земля, в далекому минулому “прозвана Буджаком / турецькомовними вустами...” (М. Василюк), що обіймає Дунай-Дністровське межиріччя, серед багатьох інших регіонів нашої держави виділяється строкатістю етнічного середовища. Сьогодні тут мешкає понад 130 етносів, які знайшли на цій території, крім родючих земель, духовну Батьківщину, діставши реальну можливість для розвитку автентичної культури своїх предків у загальнонаціональному розвої України. Надзвичайно привабливий своїм неповторним колоритом степових просторів, цей сенсесійний, мальовничий край славен непересічним культурним надбанням. У його багатючих пластах яскраво променіють дивовижними фарбами живописні полотна, поліфонічно й гармонійно звучить мелодія слова та пісні різних народів (українців, росіян, болгар, молдован, румунів, гагаузів, албанців, вірмен та ін.), котрі упродовж століть мирно живуть і трудяться на цій благословенній землі. “Такий сучасний Вавилон — / наш придунайський регіон” (В. Рева).

У розмаїтій культурно-мистецькій панорамі Придунав’я (Буджака — південної частини Бессарабії) виокремлюється ліричне “гроно” талановитих українськомовних поетів: Михайла Василюка, Валерія Виходцева, Таміли Кібкало, Галини Лисої, Володимира Рєви, Володимира Сімейка. З’явившись на літературному виднокрузі останніми десятиріччями минулого століття, їхня творчість стала прагматичною візитівкою культури придунайського краю в загальнонаціональному духовному просторі. Доробок цього кола авторів відчутно розширює уявлення про їхній статус як поетів регіонального рівня. Перед нами справжні майстри пера й віртуози українського магічного слова високого естетичного засягу й потужної пасіонарної енергетики.

Розвиваючись у річищі загальнонаціонального духовного поступу, творчість митців “Придунаю журавлиного” (М. Василюк)

Придунав’я

постала в індивідуально окреслених іпостасях. Кожен із них сформував власний художній світ із його оригінальною мотивно-образною палітрою, засвідчив індивідуальну манеру письма, свої “секрети поетичної творчості” (І. Франко). Усі вони різні за типом художнього мислення, засобами поетичного вислову, врешті, й за рівнем таланту, проте однакостайні у палкій незрадливій любові до України та “малої” батьківщини — Придунав’я.

Розкриллям свого таланту, ніжними струнами ліричного голосу, багатством духовного світу, глибиною душі й щирістю почуттів поети Придунав’я засвідчили правомірність мудрої сентенції давньоукраїнського мислителя Григорія Сковороди: “Кожному мила своя сторона...”. Їхнє чарслово “настоєне на п’яних пахошах Буджацького степу та білопінних квітучих садків, на м’якому плюскоті хвиль сивого Дунаю, на співах птаства заплявного лісу, на особливій блакиті нашого українського неба, на хмарах, що торочаться дощами, на любові до людей, до матінки природи, на добрі і вірі...” (зб. “Сповідь серця”, Харків-Ізмаїл, 2010). Ідейно-змістовим осереддям, довкола якого обертається неповторний художній світ лірики поетів Буджака, можна з упевненістю визнати звернені до читача напутні слова Таміли Кібкало:

*Люби і знай свій рідний край,
Буджацький степ, ріку Дунай,
сріблясто-голубі лимани,
осінні вранішні тумани,
гайв смарагдовий розмай...*

Люби свій Придунайський край!

Незмінну світоглядну домінанту творчості придунайських митців визначає укоріненість їхнього поетичного слова в національний ґрунт. Усепроникним і всеосяжним феноменом ліричних одкровенень кожного з них є духовно-патріотичний історизм, невід’ємною ж частиною авторського “Я” — соборна Україна як реальна держава і як духовна субстанція: “Ти мій світогляд, Україно, / моя надія і душа” (В. Рєва). Історичні асоціації, широта філософських роздумів у їхніх віршах відповідного змістового поля окреслюють багатогранну проблему пам’яті, актуалізуючи тему буття нації в історичному часопліні. З цією метою вони обирають для сюжетотворення кульмінаційні трагічні епізоди ближчої і дальшої історії України: “Ось на Русі татарські канчуки / Страшних, як смерч, комонників Батия...” (В. Рєва); “Не коженний оплаканий / З тих козаків, / Із славних хортичників — / Січовиків...” (В. Виходцев); “Старовинна шабля, / Кого ти карала? / Турка, а чи ляха, / Може, яничара?” (В. Сімейко); “Народе мій! Чи ти обмерз в сибірах, / Чи очманів в гулагах від катів... / ... Чи так тебе занастив Чорнобиль?...” (В. Василюк). Об’єднуючим началом художньої історіософії поетів Буджака є наскрізна амбіва-

лентність. На одному її полюсі — драматична доля народу: “Наша долецька віками / Повінчана з горем” (В. Сімейко), на другому — “ієреміїське пророкування” (П. Куліш), світлий історіософський “футурологічний прогноз” (Ю. Барабаш) шевченківського засягу: “Буде жити Україна / І в піснях дзвеніти” (В. Сімейко). Асоціативна історична ретроспектива як реальність, таким чином, постає тут найперше як перспектива національного буття. Його символом традиційно виступає героїчна доба козаччини, що уособлює лицарське начало, героїчний дух народу, відчайдушну боротьбу за гідність — особисту й національну. Цей *sacrum* виначає ідейний стрижень вагомої частини доробку придунайських поетів: “Бандурі”, “Відродження” М. Василюка; “Смерть козака”, “Дума Кошового” В. Виходцева; “Жовті води. Красна воля” В. Рєви; “За волю” В. Сімейка. Крізь сюжетіку творів лейтмотивом проходить ідея відновлення козацької доблесті як запоруки волелюбного духу народу. Історичні візії у багатьох віршах пов’язані з Дунайською Січчю як чільним осередком козацької вольниці на географічних теренах Буджака (цикл “Козацькі люльки” В. Виходцева; “Ой, коню, коню — вірний побратиме!”, “Гомонічні вітри буйні” В. Сімейка). Органічну складову художньої історіософії придунайських митців становить вельми важлива проблема збереження національної пам’яті українського народу: “Ми славу козацьку / швидко забуваєм” (В. Сімейко); “Де козацьке покоління / і гетьманська слава?” (В. Рєва). Осмислення ними історії в означеному аспекті актуалізує цілий каскад пекучих національних проблем, котрі гостро резонують у нинішньому житті України. Їх вірші будять у свідомості народу почуття національної гідності, причетності до рідних пракоренів:

*Ми — Кобзарі! За нашими перстами
Несмертні душі пращурів ячать.
І вільні думи вольними вустами
Їх правдомовним голосом звучать!*

(М. Василюк).

Національну тематику митців слова полікультурного/полілінгвального Придунав’я асоціюють завперш із проблемою мови як “домом буття” (М. Гайдеггер), її функціонуванням та вільним розвитком як запорукою непохитності волі й незалежності держави: “Рідна мова — / Моя країна. / Так починається / Україна” (В. Виходцев); “Єднаючись в біблійнім гранслові / на життєдайній українській мові / — народ безсмертний...” (В. Рєва). Життєствердження та життєствлення українського слова як “стозвукового” голосу, “духу краси і мудрості народу” (М. Василюк), “як Божого слова Кобзаря” (В. Рєва) є тією інтонаційною ознакою, тим емоційно-психологічним імперативом, котрий об’єднує індивідуальні художні світи поетів Придунав’я, увиразнює потужний віталістичний пафос їх лірики: “... Як гуркіт грому — живи, Україно! / Мово вкраїнська, жи-

ви!” (Г. Лиса); “Горджуся — рідна моя мова / В усіх кінцях землі звучить...” (В. Сімейко).

...Відкриваючи маловідому сторінку поетичного світу сонсесійного куточка півдня України, хочемо познайомити читачів Всеукраїнського культурологічного тижневика “Слово Просвіти”, усіх шанувальників рідної мови та культури з пасіонаріями українського народу, чие Слово на передніх рубежах у поліетнічному Придунав’ї по-лицарськи й самовіддано слугувало і слугує збереженню, захисту й процвітанню багатющих джерел нашої культури, української мови як націєтворчого державницького чинника. Поет-пісняр Михайло Василюк (1942-1991) — член Спільки бандуристів України, перший голова Ізмайльської міської первинної організації Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, істинний дієвий патріот, чие полум’яне й пристрасне серце “на долоні бандури цвіло” — в одному з віршів, перейнятому турботливим неспокоєм за долю соборності держави, писав:

*Без Незалежної мені
не жити в світі незалежно,
не розмовлять беззастережно,
не звідать волі й уві сні...*

Ці, як може видатись на перший погляд, надміру пафосні й гучні рядки Михайло Василюк узгоджував із щоденним життям, із творчістю, будучи пристрасним виразником та носієм національної ідеї в зросійшеному краї, де вона о тій порі (1970—80 рр.) ледь жевріла. Його слово, як утілення естетики чину, є нашою злободенною сучасністю й водночас сподіваною прийдешністю: “І воскресє у піснях / Народ-козак і Україна!”. Попри вихід у загальнолюдські духовні обшири, ця “тріада” завжди залишалась для поета його фундаментальною незмінним кредо. Напередодні річниці незалежності України, пристрасне слово ізмайльського митця-кобзаря, народжене під знаком високої мети, звучить по-особливому проникливо й злободенно, як, власне, й голос усього “грона” поетів Придунав’я, наснажений пасіонарною енергетикою українства.

Сьогодні творчий доробок українськомовних поетів “Придунаю журавлиного” помітно формує код духовного простору Буджака, останніми ж роками дедалі потужніше заявляючи про себе в літературно-мистецькому житті всієї України, почасти і її позамежжя (Італія, Канада). Свою передмову до збірки “Дзвони вічного добра” Валерія Виходцева (члена Національної Спільки письменників України) відомий одеський письменник, публіцист і науковець Богдан Сушинський завершує міркуваннями, що їх уповні можна адресувати й багатьом іншим придунайським поетам, котрі давно стали впливовим осередком української культури в цьому краї, її пристрасними пасіонаріями: “Талант — незалежно від того, по яких би провінціях він нуртував, — явище невмируще”.

Смолоскипи пам'яті не меркнуть

Степан ТАТАРСЬКИЙ,
член НСЖУ, с. Гермаківка, Борщівщина
Тернопільської області
Світлина автора

75 років минуло, як 9-10 серпня пекельного 1945-го, тут, в урочищі Глинка, московська орда розстрілювала Україну... Підступно, зухвало і безцеремонно — таким був хрущовський наказ, така була політика “керівної і спрямовуючої” партії, яка бундючно зазіхала на вічність... Ціною десятків мільйонів жертв, ціною нечуваної жорстокості... Шалений спротив так званій радянській Україні чинили героїчні загони УПА, якими були всіяні українські села, ліси і гори, печери і підземелля. Одухотворені ідеєю немирушності української нації, революціонери-повстанці кинули виклик найжорстокішій системі поневолення народів, не боячись полягти в тій кривавій масакрі, взявши за гасло свого життя один із постулатів з Декалога українського націоналіста — “Здобудеш Українську Державу або згинеш в боротьбі за неї!”

Три роки тому цю мальовничу і печальну місцину було освячено як маленький пантеон української повстанської слави. Про той день тижневик “Слово Просвіти” розповідав детальніше в 44 своєму числі за 2-8 грудня 2017-го.

Відтоді щороку Пам'ять кличе сюди краян помолитися, вшанувати звияжців-

повстанців-земляків, що поклали своє молоде життя на вівтар України.

Густішає смарагдовий барвінковий килим біля Хреста і гроту, який висадили на початку 2018-го юні джуренята-патріоти Дзвиняцької десятирічки, вихованці талановитої вчительки Ірини Вісвєник, не дають розростатися бур'янам і хашам вздовж дороги до гроту працівники Гермаківського лісництва та гермаківський патріот, невтомний збирач і хранитель сторінок історії села та краю Роман Остафіїв, який тримає під пильним особистим контролем розпочату біля Глинки справу, координуючи дії з київським кривчанцем Степаном Івановичем Яловеґом, талановитим істориком-просвітлянином, який і в поважному віці залишається активним учасником

відродження героїки рідного краю, дає цінні поради молодшим спадкоємцям слави дідів і батьків.

Завдяки учаснику ОУН-УПА, старенькому борщів'янину Степанові Миколайовичу Фридраку, який “роздобув” у Тернопільському облдержархіві копію “архіву з бідону” Чортківсько-Бережанської округи ОУН, вдалося остаточно встановити справжнє ім'я стрільця СБ “Шелеста”, яке довгі десятиліття не було ідентифіковане... Петро Семенчук — із сусіднього з Кривчем Сапогова, якому того трагічного дня вдалося втекти, але вража енкаведистська куля наз-

догнала його 30 серпня 1945-го в спровокованій кривці у ріднім селі, де й похований.

А тепер група небайдужих патріотів Гермаківки разом із экс-заступником голови Борщівської райдержадміністрації Миколою Будзінським, під патронатом якого усе й починалося в 2017-му, та директором Тернопільського обласного краєзнавчого музею Степаном Костюком вчоргове зібралася на цьому святому місці, щоб пом'янути земляків-героїв молитвою і повстанською піснею, погмоніти про нинішню пору України та її стражденню новітню долю, про її завтрашній день, обговорити чіткий план подальших опоряджувальних робіт, виховних патріотичних заходів для молоді.

Охоче долучився до цієї патріотичної акції отець Іван Михайлюк, парох української греко-католицької громади Гермаківки, який відправив панахиду, виголосив коротку поминальну промову. Було запалено свічки пам'яті біля пам'ятного Хреста. Були повстанські пісні... Пам'ятаємо!

Про славних волинських братів — Іванів Омелянюків

Олеся КОВАЛЬЧУК,
заслужений учитель України, Волинь

У нинішньому драматичному контексті нав'язування путіноманами безпардонного цинізму під псевдотолерантним вектором “какаяразніца” видається доречним звернути увагу громадськості на нововидану у “Ярославів Вал” книгу “Іван Омелянюк: життя за двох” за авторством Ніни Горик.

Продумано і цікаво викладена там життєва історія — то реальність, сповнена своєрідною містикою і промовистою символічністю щодо незнищенності національного генофонду українства. Йдеться про дивовижну гармонію у життєвому виборі двох рідних братів — двох Іванів Омелянюків, долі яких сприймаються як продовження одна одної у служінні українській ідеї.

Для окреслення усіх суцільних іпостасей одного з головних героїв Івана Васильовича-молодшого зведеного в Україні та світі вченого-винахідника в царині телерадіоелектроніки замало було б і солідної газетної колонки. Тож зупинимось на найсуттєвішому. Від 2007 року наш герой значиться як засновник і фундатор благодійного фонду його імені “Майбутня Волинь-Україна”, переймається підтримкою малозабезпечених здібних учнів та студентів, захистом української мови, виданням просвітницької літератури, підтримкою волонтерського руху. Принагідно зауважимо, що рафінований за освітою та професією успішний технар проблеми рідної мови (о, неперепутна у віках наша гірка проблематика!) утримує в полі зору ще із юності при “хрущовській відлизі”, а в часи незалежності надає кошти на стверджувальні рідномовні акції для широкого загалу, бере участь в організації практичної діяльності “Руху за українську мову”.

Останнім часом в центрі уваги благодійника — антикоронавірусна сфера. Недавно до всіх пожертв додав із власної кишені понад 1 млн. гривень на закупівлю суперсучасного діагностичного устатку-

вання для лікарні і пологового будинку у місті Ковелі та дієвого спорядження для опорних лікувальних закладів усієї Волині. Пояснив свій жест лаконічно: “За паспортом я киянин, але кров у мене волинська”.

На обивательській погляд може здатися, що успішний науковець та підприємець так щедро “розкидається грішми”, бо давно зрівнявся своїми статками з відомими олігархами і не має жодних турбот в особистому житті. Усе ж це далеко не так. Йдеться про незмірно більше — про святе, про покликання совісті, про розуміння патріотизму як належності до тих, котрі не хочуть миритися із приниженням рідного народу неперепутною бідністю. У пам'яті — пограбована советами заможна колись родина, виходець якої дивом спромігся отримати загальну середню освіту, прирікаючи себе на поневір'яння аж до хронічного недодавання.

А ще поводитися по-іншому не дозволяє пам'ять серця — пам'ять про старшого брата — повного, як то вже мовилося в заголовку, тезку.

Нагадаємо ж, що обидва герої книги — сини полішуків Василя Івановича та Пелагеї Григорівни з села Підсинівки на Старовижівщині. Голова родини, до речі, мав прізвище Гайдамака, бо в юності встиг повоювати за Україну, був кавалеристом у гайдамацькому полку гетьмана Скоропадського. Улюблений син-первісток загинув у 20-річному віці “за любов до України” — був розстріляний серед інших патріотів у Ковельській тюрмі катями НКВС 23 червня 1941 року. Встиг натрутитися у батьківському господарстві, яке постало у невсищній праці з кількох гектарів Палажичного приданого до добротного облаштованого обійстя в селі та розкішного хутора Калинець в лісі з господарськими спорудами, двома пасіками, ставочками, висадженим калиново-ліщиново-дубовим гаєм. До слова, за спогадами сестри Марії, “при советах там голе поле зробили”. Попри домежну зайнятість фізичною роботою, юний Іванко ретельно працював над самоосвітою, у вільні хвилини не розлучався з

історичною літературою та “Кобзарем”. Підготував до школи двох сестричок так, що їх прийняли одразу до 2 класу. Вільний час у святкові дні витрачав на спілкування з друзями-однодумцями, що були задіяні в структурах “Просвіти” та ОУН. Мав кохану — вродливицю Марусю Романчук, учительку із сусіднього села, активістку-підпільницю. Обоє співали разом в організованому нею хорі волелюбних пісень. До слова, коли тіла розстріляних німецька вже влада дозволила рідним забрати додому, Марусю упізнали по розкішній чорній косі, а друга була відірвана разом зі шкірою. Тяжко кували й самого Івана. При передачі харчів мати побачила перед собою замість двадцятилітнього юнака-красеня посивілого, побитого і знесиленого незнайомця з глухим, як у старого діда, голосом.

Онука Омелянюків Марія Хотинська у своїй книзі “Минуле стукає в серце” змалювала трагічну картину вболівання за розстріляним сином: “Мати дуже побивалася за єдиним сином. Голосила, ридала, стелила на підлозі його костюм, схилилася над ним, як над покійником...” Невдовзі по трагедії Палажці приснилося, що поріг хати переступив ангелоподібний чоловік у білому з немовлятком на руках і проказав: “Не журіться, мамо, я приніс вашого Іванка. ...Виросте з нього велика людина, по закордонах буде їздити...” Справді, через рік з'явився на радість батькам і шістьом сестрам той хлопчик, ім'я якому подарував сам час народження — 7 липня, і який у дорослому віці таки підтвердив пророцтво з материнського сну.

Іван Омелянюк-старший таки повернувся у рідну Підсинівку — майже через 55 років після загибелі. Монумент братові звів Іван Омелянюк-молодший. “Україно — ти вічна у його жертві, а він вічний у тобі” — це не тільки напис на граніті, як то справедливо зауважує авторка книги. Це переконання, яке десятиліттями жило в серці наймолодшого представника роду Омелянюків. Жило з дитинства, коли при радянській владі працювала заможна

сім'я Омелянюків опинилася у важких злиднях: поля і худобу забрали до колгоспу, а батька — в тюрму. Малому Іванкові світило досить безраднісе майбутнє. Як же йому, дитині з колгоспного убозтва і національної родинної трагедії, вдалося, долаючи неймовірні труднощі, сягнути виразних успіхів у модерній науковій царині уже при незалежності — та водночас підставляти їй повносили плече, і розповідається в книзі. Розповідається добірною мовою, з цікаво поданими подробицями і місткими художніми деталями.

P.S. Укотре гортаючи сторінки багато ілюстрованої книги про історію успіху всупереч злій волі владі, ловлю себе на думці про певний дефіцит літератури такого ґатунку та ще про те, як важливо допомагати подібному читиву, животворній лектурі, діяти до найширшого кола співвітчизників — читаймо і посилаймо свою вдячність за життєве подвижництво і самому І. В. Омелянюку, що є певною мірою співавтором, і талановитій письменниці Ніні Горик, якій вдалося обсервувати потужний конкретний матеріал вітчизняної історії загалом.

За плечима цієї шляхетної, інтелігентної, невгамовної, багатогранної жінки величезний міх добродійних справ, благородних вчинків, невсипущих турбот не тільки про тілесне здоров'я, а й про духовність тих, хто поруч. Її знає чи не все Тернопілля, її шанують колеги з інших регіонів України. Просвітянка за складом душі, за ментальністю, вона багато років очолювала Тернопільське міське об'єднання “Просвіти”. Йдеться про Дарію Чубату, яка днями зустріла своє 80-річчя.

Лікарка вищої категорії, відмінниця охорони здоров'я, чвертьстолітній заступник головного лікаря Тернопільської міської клінічної лікарні №2 Дарія Дмитрівна Чубата дбала про надання висококваліфікованої медичної допомоги нашим країнам медичними працівниками. Завжди уважна, коректна й стримана в своїх порадах, вдумлива й принципова, професійно вимоглива, вона викликала у пацієнтів і колег не тільки повагу, а й захоплення. І девіз своєї життєвої мудрості висловила також своєрідно: “Хто живе лише для себе — мертвий він для інших”.

Дарія Дмитрівна не тільки лікарка тілесно недужих пацієнтів, а й лікарка-духівник. Разом із професором світлої пам'яті Арсеном Гудимою видали матеріали міжнародних конференцій “Українську святиню — українському народові”. Саме завдяки їй ентузіазму в лікарні періодично проводились змістовні зустрічі з релігійзнавцями, письменниками, композиторами, художниками, мистецькими колективами області й України. Це вона організувала просвітянський осередок у лікарні, а згодом очолювала впродовж 28 років міське об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка. Нині вона — його почесна голова.

Ще й досі з ностальгією згадуємо організовані нею “Андріївські вечорниці”,

Повнозерне життя Українки

“Різдвяні свята”, “Вишневі усмішки”, проєкту “Можливості — обмежені, здібності — безмежні”, багато цікавих конкурсів, конференцій та культурних імпрез. Адже Дарія Дмитрівна залучала кожного з нас до участі в них, і навіть наших дітей. І ми були тоді акторами, співаками, читцями, гумористами. Написані нею сценарії всіх нас заохочували, інтригували. Для літніх людей та осіб з інвалідністю створений нею просвітянський гурт “Пролісок” збагачував і душевно заспокоював його учасників. Детальніше про це можна довідатися з її книжки “Просвітянські будні й свята”, присвяченій 20-й річниці відновленої міської “Просвіти”. А також у щорічних-

ках-альбомах, що зберігаються в обласно-му краєзнавчому музеї.

Дарія Дмитрівна закохана чистим серцем не тільки в медицину, а й художню літературу. Вона подарувала нам свої вірші, багато з яких завдяки місцевим композиторам стали зворушливими піснями. А ще вони живуть у її книжках “Перелуння”, “Мелодійні грона”, “Три дороги”, “Триєдність”. Не забула вона й про дітвору і присвятила їй “Веселі каруселі” та “Трилисник”. Літературознавчі дослідження Дарії Дмитрівни зібрано в ошатних книжках “Камертон чистих дум” та “Стежками дарованих літ”.

Дарія Чубата наповнила вагомим змістом даровані їй Всевишнім роки. Впродовж чотирнадцяти з них була позаштатним заступником керуючої міським відділом охорони здоров'я світлої пам'яті незабутньої Валентини Борисівни Козак. Разом із нею організувала й очолила обласну школу передового досвіду для заступників головних лікарів, міську школу цехових терапевтів. Про результати їхньої діяльності написано наукові статті та методичні рекомендації.

Наша колега ініціювала відкриття меморіальних дощок першому голові “Просвіти” Тернополя Володимирові Лучаківському та на першому будинку “Просвіти” м. Тернополя, а на Аллеї зірок — зірку до 150-річчя “Просвіти” Тернополя.

Трудову й просвітянську діяльність Дарії Дмитрівни оцінено урядовими нагородами — орденами князя Ярослава Мудрого V ступеня, “За заслуги” II та III ступенів, медалью Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка “Будівничий України”, багатьма дипломами, почесними грамотами президентів України, обласної та міської адміністрацій. Вона — почесна громадянка Тернополя, обиралась

депутатом обласної ради III і IV скликань, де очолювала комісію з питань культури. Її ім'я занесено до книги “Українські лікарі”, “Золота еліта Тернопілля”.

У ці ювілейні дні традиційне зібрання просвітян міста та членів літературного об'єднання Тернопільського обласного об'єднання НСПУ перетворилося на свято Слова і добрих споминів. У кожного з присутніх знайшлося особливе слово подяки на адресу цієї невтомної, працелюбної жінки-легенди, жінки-епoxy, поетки і просвітянки, невтомного лікаря. Їй присвятили ліричні рядки поет Богдан Кушнірик, артисти обласного драмтеатру Михайло Безпалько, Марія Гонта, Віра Самчук, журналісти Людмила Островська, Валентина Семеняк, керівник шкільного театру “Дивосвіт” Ольга Матвієвська.

Вітальні слова лунали з уст начальника обласного управління культури Григорія Шергея, міського голови Сергія Надала та його заступника Леоніда Бищора. Педагоги шкільного театру “Дивосвіт” ЗОШ №22 висловили щире вдячність “хрещеній мамі” за багаторічну співпрацю Дарії Дмитрівни з ними. А народний хор “Просвіта” ім. І. Кобилянського та просвітянський гурт “Пшеничне перевесло” щедро виспівували пісні на слова ювілярки.

Тож нехай і надалі, Даріє Дмитрівно, повняться ваші життєві дороги доброчинністю, шедристю, змістовністю, різнобарвністю, невичерпною енергією та любов'ю до Бога, України, людей.

“Радій, Державо, є такі і будуть непереможені ніколи твої жінки!”.

З повагою і любов'ю від імені просвітян — голова обласної “Просвіти” С. Абрам'юк, міської “Просвіти” Н. Турчин, лікарі Н. Борисяк, І. Корнієнко, заслужена журналістка України Л. Островська, письменниця і журналістка В. Семеняк

Олег Синютка: «Не буду обіцяти того, що не можна зробити»

— **Пане Олеже, Львів для Вас — це...**
— Це стержень українства!
— **Що є головною проблемою для України — війна чи відсутність, по суті, реформ?**
— Думаю, що головною проблемою є агресор зовнішній, який не хоче просування України в ЄС і НАТО, а також — п'ята колона в особі олігархів, які всі роки не хотіли зупинити власне збагачення, і тому виступили на стороні агресора, а отже — й проти реформ.
— **Мабуть, мав рацію Михайло Грушевський, якщо свого часу констатував: “Біда України в тому, що нею керують люди, яким вона не потрібна”. Чи не так?**
— Велика частка правди є. І за весь час історії України було тільки два президенти, інтереси України для яких — вищі. Це Віктор Ющенко і Петро Порошенко.
— **Мінські угоди писалися в Мінську чи в Москві?**
— Писалися під час зустрічі в Мінську, щоб зупинити російський наступ. З точки зору нинішнього дня — писалися б краще. А з точки зору тоді — це один з найважливіших факторів зупинити агресію. Можливо, не все вдавалося. Але закладено міцні підвалини до руху в Європейське співтовариство. “Геть від Москви!” — це стратегія розвитку для збереження українства.
— **Що б Ви сказали про нинішню ситуацію в Білорусії?**
— Найважливіше — зрештою, щоб Білорусь увійшла згодом в ЄС. Це — національний інтерес і України.
— **Вихід Леоніда Кравчука в представництво України в ТКГ — це позитив, чи — як супротив до “нових обличч”?**
— Це “новітнє обличчя”, запропоноване Зеленським. І добра в цьому немає. Він — вуха Медведчука.
— **Чи потрібна Україна світові?**
— Думаю, що світові потрібна демокра-

тична Україна. Але найголовніше, щоб вона була потрібна українцям. Бо в світі рахуються з сильними і багатими.

— **Чи Європа розуміє, чи відчуває, що, як сказала Оксана Юринець, “Україна показала, що стала захисником Європи”?**

— Частина політиків у Європі розуміють це і готові допомогти. Але є частина, яка не плекає надію, власне, жодних надій. І це, в першу чергу, залежить від українців.

— **Спілкування з молоддю Вас наснажує чи дивує, а часом — і зневірює?**

— Однозначно, це велике натхнення. Великі справи роблять молоді люди. Але це не за віком, а за станом душі.

— **За даними КМІС (26-30 квітня 2020) 46,1% українців підтримує вступ до ЄС (в грудні 2019 — 60%), 41,9% — до НАТО (в грудні - 52%). Куди йдемо?**

— В нас одна дорога — в ЄС і в НАТО. Це вже сьогоднішня влада за проєвропейською риторикою розвертає Україну в бік Росії. Тому що треба дбати про армію. Армія — це великий виклик суспільства і майбутню України. Дипломатія тоді сильна, коли сильна армія.

— **Яку б стратегію ви запропонували для вирішення проблеми на сході України?**

— Належить посилити армію, посилити міжнародний тиск і санкції на Росію, добитися виведення російських військ, взяти контроль над кордоном, повернути діяльність українського суспільства на ці території. Тоді, до речі, можна розглянути і питання виборів.

— **Чи українські ЗМІ, на Вашу думку, належно допомагають суспільству творити високоякісну країну?**

— Здебільшого, ЗМІ є олігархічного походження, і своєю основою там і не пахне.

— **Чого я Вас ще не запитав, а Ви хотіли б сказати?**

— Я б хотів попередити людей, щоб берегли себе від коронавірусу, бо влада самосунулась від вирішення цієї проблеми. А здоров'я ж — найважливіше для кожної людини.

Спілкувався Богдан ЗАЛІЗНЯК, член НСПУ і НСЖУ, м. Львів

Життя наче килим

Уявіть собі килим розміром 3х5 м. Уявили? Це достатньо великий килим. А якщо це ручна робота? І на ньому — майже сотня ромашок, чорнобривців, маків... Це — справжній шедевр!

15 років тому відома буковинська ткаля Вікторія Китайгородська до свого 70-річчя

руч зроблені і пофарбовані нитки. На один виріб витрачає від місяця до року, залежно від розміру і візерунку.

А почалося все у 12 років. Батько Вікторії загинув на війні, мати Ольга Іванівна працювала у колгоспі та виховувала трьох дітей. Дівчинка також прокидалася у четвертій ранку і допомагала матері в усьому. А ввечері сідала за верстат та вчилася ремеслу. Мати передала донечці усі тонкощі ткацького ремесла, а пані Вікторія, своєю чергою, прищепила любов до ткацтва своїй родині — доньці, онукам і правнучці.

Вікторія Китайгородська розповідає, що до неї в чергу по килим на весілля чи новосілля ставали з усієї області. І вона ткала. Нині майстриня — чи не єдина на Кельменеччині, хто досі займається килимарством. Її роботи зберігаються у приватних колекціях Польщі, Молдови, Грузії, України.

До слова, свій будинок Вікторія Андріївна вже давно перетворила на музей-садибу народного мистецтва. Тут можна побачити найкращі її роботи.

Цієї весни українка зустріла свій 85-літній ювілей. Втім, не зважаючи на поважний вік, вона продовжує займатися улюбленою справою. Каже, що у ткацтві — сенс життя, адже воно залишилось ще на багато років. А ще пані Вікторія підкреслює, що кожна людина має по собі щось залишити.

Фото з книги “Океан квітів Вікторії Китайгородської”, 2016 рік

Живосил ЛЮТИЙ,
митець, громадський діяч,
земляк Тараса Шевченка

Нескорений ПроRock. Тарас Шевченко

Незабаром світ побачить третій епізод великого проекту громадської спілки “Музичний Батальйон” “Нескорений ПроRock”, присвячений Тарасу Шевченку.

Чим унікальний проект? Та тим, що сучасні музики написали свої пісні на слова знакового українського поета — Тараса Григоровича Шевченка. Він до того ж був художником, та й передусім мислив себе як художник, і навіть мав за життя звання академіка гравюри. Це дуже високе звання!

Геніальний і в малюванні, і в слові, Шевченко щоразу стає близьким для кожного наступного покоління: кожне прочитає в його поезії свій час та його виклики. Вдумливий читач рано чи пізно чує в Шевченковому слові далекий голос свого роду. Сила-силенна таких родів, узятих початок в незглибимій давнині, струмками пробігали, сочилися крізь століття, уривались чи розгалужувались, та завжди вливалися в море, ім'я якому народ. Поетичне слово Тараса Шевченка дає нам змогу реалізувати потребу відчуття своєї приналежності до народу. А ще воно давно стало для нас лакмусовим папірцем усвідомлення: що ми будемо — уявний кіношник Сіон з фільму “Матриця” чи все ж омріяну, щасливу національну Державу Українців?

Культура в такій побудові посідає чільне місце поряд з освітою, а молодіжна субкультура є містком до речей сутнісних та глибинних, до міжкультурних процесів. Тому новий диск із серії “Нескорений ПроRock”, що його підготувала Громадська спілка “Музичний Батальйон”, вважаю справою засадничою. Це ще один міцний камінь до фундаменту

“Музичний Батальйон”

майбутньої української Нації та Держави.

Отже, на диску ти почуєш, як звучать пісні, а завдяки співанню — вивчиш слова та мелодії. Написали та виконують ці пісні відомі музики з усієї України.

Сестри Галя та Леся Тельнюк, Едуард Драч, рок-гурти “Кому Вниз”, “САД”, “Рутенія” — це першопрохідці у сучасній українській музиці, що від кінця 80-х років і донині не втомлюються дивувати новими музичними творами на слова Тараса Шевченка. Їхні шевченкіани варто вивчати і навіть порівнювати різні відчуття та прочитання Тарасового слова.

Не менш цікаво буде почути Ділю (він же — Едуард Приступа), відомого учасника гуртів ТНМК (“Танок на Майдані Конго”), “НеДіля”, “Астарта” та Ореста Крису — фронтмена гуртів “Татхагата” й “Сонячна Машина”. Їхня спільна робота заслуговує на увагу.

Рок-гурт “Тінь Сонця”, певно, вже років п'ятнадцять є фаворитом української молоді. Під його композиції не раз виходили на змаг українські футболісти та боксери! Тож пісня на слова Шевченка лише підсилює бажання швидше погортати співака!

Багатограшний та невгамований Сергій Файфура відкриє на-

шого класика, як завжди, по-своєму: у цій версії Шевченко філософський та грайливий водночас.

Особливе місце на диску та у співаку посідають такі відомі гурти як “Kozak System”, “Друже Музико”, “Транс-Формер”, “Taruta”. Останній досить оригінально представив славетний твір Шевченка “Реве та стогне Дніпр широкий”.

Цікавим для прослуховування та вивчення буде Шевченко і в пісній ліричній Нелі Франчук. Так само і в композиції Тетяни Шамшетдінової, твір якої виконує Северин Данилейко. А для тих, хто любить під гітару поганяти рок-н-рол, не зайвою в добірці виявиться

сія пісня Володимира Пироженка з Вишгорода. Хто ж ближчий до народної манери — одразу вподобає Василя Нечепу з Чернігова у супроводі одеситів “Друже Музико” та київський дует “Осяйна&Живосил”, де пісню на слова Шевченка супроводжують автентичні народні українські інструменти — старосвітська бандура та гуцульські цимбали.

Попри нав'язаний йому образ консерватора, Шевченко здивує тебе: рок дивовижно пасує до його віршів, він теж його стихія. Ба більше, стихія рокової музики природна для Шевченкового слова: вона так само вперта й бунтівна.

А оскільки рок-музика ще й дуже розмаїта, має багато напрямів та емоційно-стильових відтінків, вона щоразу свіжо й несподівано підсвічує слово батька нашої нації. І якось дивовижно легко й просто наближає його до нас.

Цей диск міг умістити більше цікавих робіт, бо пісні на вірші Тараса Шевченка пишуть не десятки — сотні сучасних виконавців. Через несподівані обставини — пандемію, яка спіткала світ, — ми змушені були залучити до проекту й тих музик, у яких уже був записаний матеріал.

Однак хочу щиро подякувати всім, хто продовжує натхненно творити на слова наших поетів. Адже це не остання серія “Нескореного”, і всі важливі, забуті чи призабуті імена великого українського слова обов'язково повернуться до кожної української оселі новими піснями.

Ми радіємо, бо ти маєш співака сучасних пісень на слова Тараса Шевченка — на різний смак і вподобання.

Співай з нами! Співай Шевченка! Співай про Україну!

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

— В одному з виставкових залів ми представляємо проект, який був заснований першим директором музею Ростиславом Синьком разом із заслуженим художником України Борисом Плаксієм, — зазначив Олександр Олександрович. — Ця колекція називається “Портретна галерея “Творці Незалежності України”. Тут портрети видатних українських культурних, політичних та громадських діячів.

Колекція нахараує близько 100 робіт. Борис Плаксіє працював над нею з 1999 до 2007 року. Отримав за ці роботи Національну премію України імені Тараса

Краще з колекції

У Музеї-майстерні Івана Кавалерідзе напередодні Дня Незалежності України традиційно відкривається виставка, на якій представляють кращі роботи з фондів музею. Про нову експозицію наша розмова з директором Музею-майстерні Олександром Юніним та старшим науковим співробітником Олександром Савенком.

Шевченка. Зараз всі ці портрети зберігаються в нашому музеї.

Через обмежені виставкові площі цього року представляємо лише частину колекції — 15 полотен. Тут можна побачити портрети Тараса Шевченка, Михайла Грушевського, Ліни Костенко, Івана

Марчука, Ростислава Сінюка, Василя Стуса, Валерія Франчука, Івана Кавалерідзе, Ніни Матвієнко, Слави Стецько, братів Горинів.

Багато з представлених у колекції особистостей спеціально приїздили до нашого Музею, аби позувати Борису Плаксію. Цей проект бачили перший, другий і третій президенти України.

Крім цих портретів ми щороку виставляємо для загалу картини видатних українських митців, які зберігаємо в наших фондах, а також скульптури Івана Кавалерідзе. Цього року поціновувачі мистецтва матимуть змогу побачити твори відомих далеко за межами країни майстрів пензля Ва-

силя Гуріна, Євгена Лученка, Валерія Франчука, Володимира Слепченка, Тетяни Галімбієвської та багатьох інших.

На одній з картин можна побачити Андріївський узвіз у Києві, а поруч — Ейфелеву вежу в Парижі. І таке поєднання не випадкове. Адже Андріївський узвіз нерідко називають українським Монмартром.

Не випадково Володимир Слепченко зобразив на Андріївському узвозі Тараса Шевченка, адже Кобзар дуже любив це місце. Нині вже покійна Тетяна Галімбієвська проводила в Музеї-майстерні Івана Кавалерідзе одну зі своїх останніх виставок. Вона запитала: “Яку картину подарувати музею?” І ми обрали саме краєвид Парижа, адже у цьому місті побував Іван Кавалерідзе.

Напевне багато хто з відвідувачів виставки зверне увагу на картини Володимира Гуріна “Дзвіниця Володимирського собору” і заслуженого художника України Анатолія Буртового “Поділ”. До речі, спільним проектом А. Буртового та нашого музею була серія робіт за творами

Тараса Шевченка. Всі ці роботи він подарував музею.

Шевченківська тематика продовжується у творах Андрія Гука “Шевченковими стежками” і Наталії Полішук “Стежками Кобзаря” та Андрія Сербрякова “Козак на коні”. Принагідно зазначу, що зовсім нещодавно пані Наталія отримала високе звання — “Заслужений художник України”.

Один із фундаторів та друзів нашого музею, геніальний Іван Марчук подарував картину “Силует”. Спеціально для музею заслуженим художником України Сергієм Дуплієм написано картину, на якій намальована альтанка, що стоїть на Андріївському узвозі.

Ми намагаємося показати поціновувачам мистецтва краще з того, що маємо. А це частина загальнодержавного музейного фонду України. Це надбання нашої держави, надбання українського народу. Хочемо показати, що нам є чим пишатися. Ми маємо видатних художників. Є тут і молоді, і вже поважні митці. І ті, кого вже на жаль серед нас немає. Повинні цінувати тих, хто нині ще поміж нас.

На сторінках музею в соціальних мережах ми анонсували цю виставку. Приймаємо відвідувачів зі встановленими обмеженнями у зв'язку з пандемією. Раді запросити киян і гостей міста подивитися проект, присвячений Дню Незалежності України.

А вже у вересні плануємо відкрити виставку викладача Національної академії образотворчого

мистецтва та архітектури України, надзвичайно цікавого художника Олександра Харпачова. Дуже тішимося з того, що його робота вже зберігається у фондах Музею-майстерні Івана Кавалерідзе.

Потім готуватимемося до участі у дуже серйозному проєкті до Дня “Тбілісобо на Андріївському узвозі”. Хотів би подякувати організаторам цього святого керівнику Наталії Склярській, Посольству Грузії в Україні і Київській міській владі.

Covid-19, на жаль, вплинув на наші плани. У травні планувалася за підтримки грузинських колег пленер українських митців до Грузії, а у вересні мали зустрічатися художників з цієї країни. Але сподіваємося, що карантинні заходи не завадять нам зробити виставку-подарунок киянам і гостям столиці до Дня “Тбілісобо на Андріївському узвозі”.

Нині багато своїх проєктів здійснюємо через соціальні мережі та ютуб. Це і лекції, і екскурсійні тури, проєкт-експозиція в деталях “Скульптури Івана Кавалерідзе”. Шукаємо нові підходи у своїй роботі. Але не можна передати всю красу мистецтва з екрану телевізора чи монітора комп'ютера. Тому треба з дотриманням усіх карантинних вимог приходити в музеї, галереї, театри, кінотеатри та відвідувати різноманітні мистецькі заходи, що відбуваються просто неба. Вони чекають на вас, шановні відвідувачі. Бо мистецтво без поціновувачів — мертва.

Юрій ПОТАПЕНКО: «Мої найкращі ролі ще попереду»

Актор Юрій Потاپенко вже майже тридцять років служить у Київському національному академічному Молодому театрі. За цей час зіграв близько 70 ролей. А ще численні роботи в кіно, інших театрах. Нещодавно він відзначив свій ювілей. Сьогодні пан Юрій – гість “СП”.

— **Що передувало Вашому виступу акторського ремесла?**

— Ще у школі брав участь у КВК. Як режисер поставив виставу “Попелюшка” і зіграв у ній роль солдата, який подає тувельку головній героїні. Коли влітку відпочивав у бабусі в селі, разом з друзями зробив ляльковий театр. Сам змайстрував сцену, яка відкривалася і закривалася, придумав, як зробити світло.

Минули роки. Я працював будівельником на Кримській АЕС. Приїхав в гості до мами у Київ. Якось проходив по Хрещатику, захотілося випити кави. Випадково зупинився біля дверей з написом “Київський театральний інститут”. Було відчуття, що мені сюди треба.

Зайшов до приймальної комісії і запитав, що потрібно, аби вступити до цього вишу. А нині вже покійна Юлія Ткаченко запитує в мене: “Де ви зараз мешкаєте?” Відповідаю, що в Криму. А до кінця подачі документів і першого відбіркового туру залишалося 5 днів. “Якщо встигнете за п’ять днів з’їздити в Крим і привезти документи, то ви наш студент. Тільки вивчіть репертуар”, — сказала Юлія Семенівна.

Репертуар вчив у поїзді. Зізнаюся, що це було дуже непросто. У потязі їхали діти в піонерській табір. Отож, монолог Сави Чалого, уривок з “Тараса Бульби”, пісню “Ніч яка місячна” та вірші я вчив у тамбурі.

Для мене Юлія Семенівна була театальною мамою, була зі мною суворою. Вдячний їй, що дала можливість спробувати себе в цій професії. На все Божья воля. Людина може йти куди завгодно, але прийде туди, куди веде її доля.

Ще не будучи студентом почав зніматися в кіно. На кіностудії все було незвичайним. Грав у стрічці “Козаки йдуть”. Вжив тоді 98 кг. (зараз 73). Коли сів на коня про повномобільну, то він аж присів. До закінчення навчання вже мав чотири чи п’ять робіт у кіно. Мав можливість захищатися і як театральний, і як кіноактор. Обрав театр. Моїми дипломними роботами були “Продавець дощу”, де я грав Ноя, а у виставі “Фігаро” — Бартоло.

— **Після закінчення навчання відразу потрапили до трупи Молодого театру?**

— Спочатку працював як студійний актор на кіностудії імені Олександра Довженка. Але в штат так і не потрапив. Потім півроку працював у Київському театрі юного глядача, після цього знову знімався.

У цей час головний режисер Молодого (тоді молодіжного) театру Віктор Шулаков ставив “Ревізора”. Вн запропонував роль Хлесткова. За те, що пов’язав свою долю з цим театром, вдячний акторам Валерію Легіну і Сергію Кучеренку, а також режисеру Володимирі Оглобліню.

На малій сцені театру відбувалася здача великого шматка вистави, на якій була присутня вся художня рада театру. Там був монолог, коли моему персонажу дають хабарі. Що роботи дали? Після його закінчення я став “купатися” в цих грошах. Творча знахідка сподобалася. Після цього зі мною підписала контракт.

Дорогою для мене стала роль Скворцова у виставі “Шельменко

денщик”. У цей час наш театр поїхав на гастролі до Мінська. Я залишився в Києві, бо ще не був повністю задіяний в репертуарі. Нам сказали: “Хто не поїхав, той випускає “Шельменка””.

Поряд грали чудові партнери. Була цікава творча знахідка: коли казали слово “Прісінька”, мій герой неспритомнів. Ігор Шербак, який грав Шельменка, міг пожартувати, несподівано говорив “Прісінька” і я звісно ж “неспритомнів”. Це виходило смішно. “Шельменко денщик” був абсолютно акторською виставою, ми грали собі на втіху.

Після “Шельменка” зіграв багато комедійних ролей. Поки режисер Олександр Дзекун запропонував мені роль Проня у виставі “Духів день”. Вистава складалася. Там є ситуація, коли головний герой, роль якого грав Дмитро Тубальцев, вбиває мого персонажа. Він чекає свою кохану, а мій герой приходить з того світу і починає його закопувати і при цьому говорить: “Це я вбив твою тітку, а їй сказав, що це зробив ти”. Дуже складний матеріал, надзвичайно цікава робота. Після цієї вистави скінчилася моя комедійність. Відтоді пішли зовсім інші роботи.

Незадовго до початку карантину випустили виставу “Саломея” по Оскару Вайльд. Режисер Володимир Борисюк звів декілька персонажів в один — це два євреї, які сперечаються. Теж досить складна вистава, багато пластики.

Доводиться грати на трьох різних сценах. Різниця завжди є. Вона у посилі. Виходиш і розумієш скільки на тебе дивиться глядачів. На малій сцені треба все мінімізувати. Для молоді це хороша школа — грати в різних іпостасях. Мікросцену відкривали виставою “В чом чудь, тьотя?” Вистава лубкова, з ляльками. Вона чіпляла людей за душу.

— **Як змінився театр після того, як директором-художнім керівником став Андрій Білоус?**

— Розширився репертуар, стало більше цікавих вистав. Він взяв багато молоді, по суті створив новий колектив. На ньому лежить велика відповідальність. Він докладає великих зусиль, аби театр існував і розвивався, мав своє обличчя. Завдяки Білоусу ми отримали статус — Національний.

Театр працює переважно для молоді. Але випускаємо і класичні твори. Одна з останніх таких вистав — “Шинель”. Головний герой, роль якого виконує Станіслав Боклан, багато говорить. Але переважно це музична вистава.

В Андрія Федоровича, на мою

думку, асоціативний погляд на життя. Ми всі бачимо куди рухається театр. У нас зробили ремонт, маємо чисті гримерки. Все зроблено для того, щоб актор мав змогу відпочити.

Коли я був молодим, то доводилося грати по 32 вистави на місяць, ще й виїзди. З ранку граємо казочку, а ввечері їдемо в село грати “Шельменка”. Зараз роботи менше, але вона більш об’ємна. У таких акторів як Ярослав Гаврилюк, Валерій Шептекін, Валерій Легін, Ярослав Чорненко — дуже велика відповідальність. Ми старші і не можемо вийти неготовими на сцену. Це був би дуже поганий приклад для молоді.

— **Паралельно з Молодим театром більше двадцяти років Ви грали в Київському драматичному театрі “Браво”.**

— З особливою теплотою і ніжністю згадую цей театр. Він мені дуже багато дав. Працював разом з Валерієм Сівачем, Миколою Олійником, Віктором Шестаковим, Сергієм Солодовим, Ксенією Соколовою, Анатолієм Пнатюком, художнім керівником цього театру Любов’ю Титаренко та багатьма іншими чудовими акторами.

виставу в одному з маленьких американських театрів. Він зізнався, що так, як я, поставити б не зміг. Матеріал складний, я поставив виставу як комедію. Прибрав все, що стосувалося релігії. Адже є віра і є релігія, а це різні речі.

— **Напевно знаковою для Вас і для театру “Браво” стала вистава “Памела”?**

— Складно говорити про цю виставу, адже в нас зараз часи Памели. Криза вдарила по всіх. Кожна людина стає такою, якою вона є внутрішньо. В когось весь негатив виходить назовні. А якщо в людині є любов до ближнього, то вона пробує робити щось доброго іншим людям, а не тільки для себе, рідненької.

Режисер Володимир Завальнюк вибудовував виставу про ненав’язливу доброту, яку людина робить своїми діями, своїм прикладом. Я грав у виставі ролі Бреда і Соло.

Зізнаюся, що набагато складніше було грати Бреда. Я грав його з коліс. Актор не зміг прийти на виставу. Це було якраз після смерті сина Любові Титаренко. Вона сказала: “Треба грати, я не можу не грати цю виставу”. Попросила зіграти і мене, хоча до початку вистави лишилося всього чотири години. Вона дала мені текст. Було дуже складно, допомогло те, що до цього я грав у ще одній виставі Володимира Борисюка, а той герой був чимось подібний з Бредом. Йому потрібно було викручуватися з будь-яких обставин, аби прогнати себе і сім’ю. Там також була показана внутрішня криза героя.

Зіграли першу виставу. Любов Вікторівна попросила мене грати і далі. Мій здалося, що попередній актор грав Бреда трохи сухо, показував його жорстким. А насправді Бред трохи інший.

Трапилася біда — помер актор Олександр Фуртас, який грав Соло. Не хотіли закривати цю виставу, прагнули продовжити її життя. Роль Соло трохи грав Володимир Завальнюк. А потім — я.

Від початку було важко перелаштовуватися. Думаю, що в мене не вийшло. Якщо Бред прагнув настояти на своєму, то Соло змірився. В цьому їхня різниця.

У цей же час вистава “Памела” йшла і в Молодому театрі. Головну роль там виконували Тетяна Стебловська. Це різні вистави. Але обидві просякнуті добротою і душевною теплотою.

— **Також маєте досвід роботи в Київській академічній майстерні театрального мистецтва “Сузір’я”.**

— Моя дружині Ірина Гочашвілі раніше поставила вистави “Бременські музиканти” і “Сон смішної людини”. А тепер потрібно було робити дипломну виставу. Вона давно виношувала ідею поставити Бертольда Брехта. Ми звернулися до художнього керівника “Сузір’я” Олексія Кузьмича. Він з радістю пішов нам на зустріч. Дали можливість проводити репетиції. А після того як Олексій Павлович передивився вже готову виставу, то поставив її в репертуар.

Вистава “Крик під льодом” створена за мотивами п’єси

“Страх і відчай в третій імперії”. Часу не репетиції було не багато. Я здійснював у виставі пластичне рішення. Будемо його трохи змінювати. Йдуть перемовини про участь цієї вистави в одному з фестивалів. Хочу подякувати всім акторам, задіяним у цій виставі.

Дехто говорить: “Я стомився грати”. Це все неправда. Так, стомлюєшся, буваєш дуже виснажений. Доводилося за один день зніматися у трьох картинах, а ввечері ще й грати у виставі. Але це наше життя. У нас жорстка і відповідальна професія. Вона друга по складності після мікрохірургії ока.

— **Яке місце у Вашому житті займає кіно?**

— Багато з того, що не можу використати в театрі, використовую в кіно. Якщо в кіно відповідальний за кожну секунду, то в театрі — за кожну долю секунди.

Завдяки кіно люди тебе пізнають. Не можу сказати, що для мене дорожче — кіно чи театр, кожен вид мистецтва цінний по-своєму. Важливим для себе вважаю стрічку “Це ми, Господи” та серіал “Пастка”. Також запам’ятався фільм “Київ — місто моє”, присвячений митцям, які жили і творили у столиці.

Люблю працювати з Анатолієм Матешком. Це прекрасний режисер, у нас взаємна довіра. Буває щось придуємо разом. Достатньо одного помаху руки режисера Ярослава Ластовецького — і ти вже розумієш, що він від тебе хоче.

— **Також Ви грали у міні-серіалі “Сад Гетсиманський” за твором Івана Багряного.**

— Зйомки були досить складні. Фінансування не вистачало. Не було костюмів. Ми багато чого самі придумували. Я грав енкаведиста. А перед зйомками зламав великий палець на нозі. Якщо уважно придивитися, то в картині один чобіт у мене сорок четвертого, а один — сорок шостого розміру. Це трапилося перед складною сценою, де я мав танцювати.

З актором Валерієм Неведовим в кадрі ми багато п’ємо склянками воду. Невідомо скільки вже було дублів. І тут режисер Ростислав Синько говорить: “Хто їм налив горілки?” Стояла неймовірна спека і ми вже були п’яні від води.

Найстрашніше — коли знімали у Лук’янівському СІЗО. Нам відкрили підвали. Ти в них заходиш і відчуваєш запах крові. Це дуже страшно. Хоча в камерах зробили ремонт, але таке відчуття, що вони лишилися ті ж самі. Там люди помирали в муках... Якби цей фільм трохи підмонтувати, осяснати, то було б хороше кіно.

— **Що б Ви хотіли сказати на завершення нашої розмови?**

— Хочу побажати всім здоров’я. Щоб був щасливий мій син і всі українські діти. Щоб у них вже не було потреби брати зброю і захищати рідну землю. Щоб ніяка гидота не лізла і не розказувала, як нам жити. Аби більше людей ходили в театр. Це необхідно всім нам, акторам і глядачам.

Спілкувався
Едуард ОВЧАРЕНКО

Микола ТИМЧАК,
м. Дубно,
малюнок автора

Калинова мова

Калиновий куш надовкола обріс тернюками,
Проте зацвітає, хапається неба гілками.

Отак наша мова у хащах чужинської мови
Квітує уперто, порвавши колючі окови.

Я, наче галузка маленька між віття калини,
Плекатиму кетяги слова, яке не загине,
Не згасне, обчімхане часом і рване вітрами.
Дароване Богом, воно буде вічно між нами.

Лист

Дівчинко з далекої Росії,
Можна, я листа тобі пришлю?
Бо уже писати добре вмію,
Бо уже сумую і люблю.

Янголята білі паперові
Я тобі в конвертик покладу.
Ти почуй тепло в моєму слові,
Що, мов цвіт калини у саду.

Батько твій воює в Україні,
На дорослій і страшній війні.

Де живе мурашка

У пісні стріляє солов'їні,
У плачі дитячі голосні.

Погукай, верни додому тата,
Хай матуся втішиться твоя.
Янголя пошли йому крилате —
Те, що слізно малювала я.

Вишиванка

Сорочку матуся мені вишиває
На чистім крилі полотна.
В калинову ниточку ширококладає
Усі свої мрії вона.

До хрестика хрестик лягає рівненько,
Мов долі хрещеної шлях.
У тій вишиванці від рідної неньки
У небо злечу, наче птах.

Зростатиму в ній і крилато полину
В далекі вітри голубі.
І вишиту чорним своєю Україну
Я матиму вічно в собі.

Прохання до Янгола

Осініться. До школи йду щоднини.
По вулицях летять важкі машини.
Тут кожен крок на відстані біди.
Мій ангеле, мене переведи

Через усі дороги, стеження,
Аби не хвилювались мама й тато.
Від буревію, хвищів та п'їтьми
Закрий мене теплюніми крильми.

Та знаю: Бог послав для України
Своє велике військо янголине,
Аби її від горя вберегти.
Ім тяжко, янголе, лети допомогти.

Лети, а я чекатиму на тебе
Звідтіля, де сходить сонце синьонебе.
Лети, бо ранить ворог рідний край.
До мене з перемогою вертай.

Де живе мурашка

Де живе мурашка маленька?
Там, де у дозорі опеньки
З піками й шаблями травички
Вилізли на пені невеличкий.

Де живе мурашка маленька?
Там, де ходить стежка легенько.
Мураша їй п'яти лоскоче,
А вона сміється, хихоче.

Де живе мурашка маленька?
Там, де скаче білка руденька,
Де ростуть солодкі сунички
І пахнуть яблуні-дички.

Де живе мурашка маленька?
А вона живе не одненька.
Є у неї мама і тато,
Братиків, сестричок багато.

Де живе мурашка? А всюди,
Де живуть звірятка і люди,
Де живуть пташата й комашки.
Наші помічниці — мурашки.

В них роботи завше доволі.
Порядкують в лісі і в полі.
Метуться посеред листя...
То ж, дитинко, пильно дивися,

Як ідеш у гості до двору,
До ріки, до луку, до бору.
Заглядай під кожну билинку,
Не скаліч малу мурашинку.

Звернення

до наших читачів,
передплатників, просвітян

Друзі!

Тижневик “Слово Просвіти” — один із небагатьох нині існуючих островів незалежного українського слова в інформаційному морі — за певного “сприяння” нашої влади опинився на межі припинення свого існування. І тільки ми самі — ті, хто любить, шанує і цінує українське правдиве і об'єктивне слово, можемо допомогти тижневику. Будь-яка фінансова підтримка видання — це вагомий внесок в українську справу. Тож подаємо Вам наші банківські реквізити:

АТ “Альфа-Банк”, р/р UA 30 300346 0000026002016994001; отримувач: ГО “Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка; код ЄДРПОУ/ІНН: 00031756.

Призначення платежу заповнюється платником так, щоб надати повну інформацію про платіж.

Дякуємо всім, хто відгукнувся минулого тижня на наше прохання про допомогу для газети “Слово Просвіти”:

1. Ніна О. “Щоб не замулилося цілюще джерело рідного слова” — 200 грн.;
2. Шмигельський Іван Васильович — 500 грн.;
3. Галенко Віктор Павлович — 300 грн.;
4. Путько Ярослав Романович — 1500 грн.;
5. Омельчук Роман Юстинович — 1000 грн.;
6. Красовський Володимир Захарович — 200 грн.;
7. Іванченко Микола Васильович — 200 грн.;
8. Михайлюк Людмила Павлівна — 200 грн.;
9. Здоровий Анатолій Кузьмович — 200 грн.;
10. Матвійчук Валентина Феодосіївна — 200 грн.;
11. Агромаков П. М. — 503 грн.;
12. Короненко-Слабошпицька Світлана Анатоліївна — 500 грн.;
13. Слабошпицький Михайло Федотович — 2500 грн.;
14. Слабошпицька Людмила Пилипівна — 3500 грн.;
15. Ігнатенко Леонід Миколайович — 1000 грн.;
16. Семистяга Володимир Федорович — 1000 грн.;
17. Тимошевська Дора Григоріївна — 500 грн.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА “ПРОСВІТА”
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2020

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):
Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 77

на 1 місяць	19 грн 82 коп.	на півроку	107 грн 32 коп.
на 3 місяці	56 грн 86 коп.	на рік	209 грн 94 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН
Відповідальна за випуск
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК,
Іван ЮЩУК
Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО
Відділ коректури
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН
Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Бухгалтерія
279-41-46
Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001
E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua
Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

